

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

SEINŲ „ŽIBURIO“ MOKYKLA – KURIAMAS NAUJO FILMO SCENARIJUS – Petras Maksimavičius	3
LENKIJOS LIETUVIŲ DRAUGIJOS VALDYBOS ATASKAITA – Algirdas Vaicekuskas	5
VIII LIETUVIŲ ŠV. KAZIMIERO DRAUGIJOS SUVAŽIAVIMAS – Eugenija Pakutkienė	10
EKSKURSIJA Į KAUNĄ – Viktorija Marteckaitė, Viktorija Čerlionytė	14
RIMO TUMINO SPEKTAKLĮ GRAIKIJOJE ŽIŪRĖJO 14 TŪKSTANČIŲ ŽIŪROVŲ	20

KULTŪROS BARUOSE

IZABELĖ FILEVIČIENĖ – MŪSŲ KRAŠTO NUOSTABIAUSIŲ MARGUČIŲ MARGINTOJA – ĮVERTINTA MARIJAMPOLĖJE – Nastutė Sidarienė 9	9
„KREGŽDUTĖ“ VOKIETIJOS PADANGĖJE – Jolanta Malinauskaitė -Vektorienė	12
TAUTINIAI KONFLIKTAI SEINŲ KUNIGŲ SEMINARIJOJE – Alma Vaznelytė	23

MŪSŲ INTERVIU

MIŠRI ŠEIMA. PROBLEMA? NE. TAI IŠŠŪKIS – Jurgita Stankauskaitė	15
---	----

JUBILIEJAI

VIDUGIRIŲ MOKYKLOS PRAEITIES SKAMBUČIO AIDAI – Gražina Kibyšienė	17
PIRMOSIOS ŽINIOS APIE TAUTIEČIUS – Jonas Juravičius	19

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

NEEILINIŲ GABUMŲ MEISTRAS – Eugenija Pakutkienė	21
--	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Vėlinių koncertas Seinuose (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)
Sustingęs vasaros atodūsis (Vidos Baranauskaitės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. 22 Lipca 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorius – Petras Vitkauskas
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2016-11-24.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra.

„Aušros“ redakcijos sąskaita:

BS Sejny O/Puńsk, ul. A. Mickiewicza 52,
16-515 Puńsk
Nr. 33 93540007 0070 0000 0198 0008
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Marchlewskiego 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti
tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.
ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.
adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti
„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693
70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7-17 val.).
Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw
Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą iš dalies remia
Spaudos, radijo ir tele-
vizijos rėmimo fondas
(26-27 psl.).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Kiekvienas laikmetis turi savo specifiką. Dabartiniai laikai, turint omeny įsigalėjusias Europoje individualizmo ir liberalizmo idėjas, nėra palankūs tautinėms bendruomenėms. Į jas dažnai žiūrima tarytum į atgyveną, XIX amžiaus senieną, tinkančią tik etnografiniams muziejams. Tačiau rinkimų rezultatai kai kuriose Europos šalyse, tuo pačiu Lenkijoje ir Lietuvoje, ir ypač Jungtinės Karalystės gyventojų pasirinkimas dėl „brexit“ rodo, kad iš tikrųjų ne iki galo taip yra. Kodėl apie tai rašau „Aušroje“? Nagi todėl, kad ir mes, Lenkijos lietuviai, gyvename ne tuščioje erdvėje, o esame veikiami visokių madingų, „europinių“ ar globalių vėjų.

Individualizmas – pabrėžia individo nepriklausomybę. Sutelkiamas dėmesys į paskiro žmogaus poreikius. Akivaizdu, kad tai priešprieša bendruomeniškumui, kur vertybė ne tiek pats individas, kiek žmonių grupė, kurią sieja, pavyzdžiui, tautybė.

Lapkričio 13 d. per Lenkijos lietuvių draugijos Suvažiavimą užvėrė karšta diskusija, kodėl LLD veikloje beveik nedalyvauja jaunimas. Man atrodo, kad būtent čia ir susiduria tos dvi ideologijos: individualizmas ir bendruomeniškumas. Gal šitai ir trukdo dabartinėms kartoms susikalbėti ir suprasti vienai kitą.

Beje, šiame „Aušros“ numeryje spausdinamas Jurgitos Stankauskaitės interviu su Alicija Juškiene apie mišrias šeimas – irgi šių dviejų ideologijų susidūrimo pavyzdys. Autorės į klausimą pasižiūri iš asmens pozicijos. Tačiau žiūrint iš bendruomenės pozicijų neabejotinai atsakymą rastume visiškai kitą. Naudodamasi proga kviečiu pasisakyti „Aušros“ puslapiuose mišrių šeimų klausimu. Gal išgirsime įvairių balsų, nuomonių, patirčių.

Seinų „Žiburio“ mokykla – kuriamas naujo filmo scenarijus

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Kai lankiau pagrindinę mokyklą, o tai buvo prieš kelis dešimtmečius, socialistinės Lenkijos televizija transliuodavo serialą „Janosik“. Jis buvo labai populiarus ir eilinių gyventojų, kurie parduotuvėse matė tuščias lentynas, mielai žiūrimas. Kas neatsimenate, priminsiu, kad filmo esmė buvo ta, jog XVIII a. Lenkijos kalnuose veikianti Janosiko vadovaujama kalniečių grupuotė apiplėšdavo turtuolius ir grobį išdalindavo beturčiams. Toks scenarijus labai tiko tuometinei valdžiai, kadangi socialistinės santvarkos sąlygomis reikėdavo siekti klasių lygybės ir artėti prie „komunistinio rojaus“. Beje, šiais laikais ar dėl santvarkos pasikeitimo, ar naujų faktų paaiškėjimo filmo herojų Janosiką kai kas bando kritikuoti. Tačiau nuomonės vis dar skiriasi. Vieni sako, kad jo poelgiai – nors ir neteisėti, bet teisingi. Kiti teigia, kad jis buvo eilinis vagis ir banditas.

„Janosiką“ prisiminiau todėl, kad neseniai į rankas pateko Elko prokuratūros sprendimo kopija, kurioje išdėstomi motyvai, kodėl atsakoma tirti nusikaltimo bylą, kurioje Seinų miesto savivaldybės valdžiai galėjo būti pareikšti kaltinimai dėl finansinės žalos Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklai padarymo. Kalbama apie iš centrinio šalies biudžeto mokyklai skirtų dotacijų („mokinio krepšelio“) neperdavimą Vysk. A. Baranausko fondui „Lietuvių namai“, kuris ir rūpinasi „Žiburio“ mokyklos išlaikymu.

Elko rajono prokuratūra, nutraukdama tyrimą, savo argumentus išdėstė net 9 puslapiuose. Kodėl šios išvados priminė minėto filmo scenarijų, suprasite, kai pacituosiu kai kurias iš jų. Pradžioje priminkime aplinkybes.

Kai po savivaldybių rinkimų Seinuose pasikeitė valdžia, gimė viltis, kad keisis taip pat lietuvių padėtis mieste. Atsirado naujų minčių ir pasiūlymų. Iš tiesų reikėtų pabrėžti, kad šioje tokie teigiami ir nauji procesai Seinuose vyksta.

Taigi pasikeitus Seinų miesto vadovui, pasikeitė taip pat požiūris į Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklą bei ją administruojantį Vysk. Antano Baranausko fondą. Tas pokytis visų pirma pasireiškė dažniais ir gana atvirais pokalbiais apie lietuvių reikalus Seinuose, ko anksčiau nebūta. Pagaliau pradėtas gvildinti skolos „Žiburio“ mokyklai gražinimo klausimas. Ligi šiol lyg visi ir žinojo, kad savivaldybė neperduoda visų „mokinio krepšelio“ lėšų, tačiau kiek jų neperduoda ir kodėl, iki galo aišku nebuvo. Naujas Seinų miesto vadovas nusprendė šį užburtą ratą nutraukti. Viena vertus, deklaravo, kad siekia gerų santykių su lietuviais, kad nori, jog Seinai atliktų svarbaus Lenkijos ir Lietuvos pasienio centro vaidmenį. Kita vertus, matyt, suvokė, kad delsimas spręsti skolos klausimą ateityje gali privesti prie miesto finansų griūties. Įsiskolinimo „Žiburiui“ klausimas pradėtas oficialiai

aptarinėti Seinų miesto tarybos posėdžių metu. Skolos klausimą nagrinėjo taip pat savivaldybių finansinę drausmę prižiūrintys Palenkės vadvadijos apskaitos rūmai. Burmistro paprašyti, išoriniai auditoriai atliko miesto finansų vidaus auditą. Atlikus patikrinimus oficialiai patvirtinta, kad Seinų miestas mokyklai skolin gas (kartu su nuo 2005 m. augančiais delspinigiais) apie 2 mln. zlotų.

Ši žinia sukėlė tam tikrą sumaištį savivaldybės taryboje. Vieno tarybos posėdžio metu buvo priimtas nutarimas kreiptis į prokuratūrą, kad pastaroji pasiaiškintų, kas privedė prie to, jog tiek daug lėšų buvo neišmokėta mokyklai, ir ar čia nėra nusikaltimo sudėties. Kurioziška buvo tai, kad dėl tokio kreipimosi balsavo ir tie tarybos nariai, kurie ankstesnės kadencijos metu tvirtindavo miesto biudžetą ir bent teoriškai turėjo žinoti, kiek lėšų valstybė skiria lietuviškai mokyklai ir kiek jai priklausančių lėšų jie patys nukreipia lenkiškoms švietimo įstaigoms Seinų mieste. Kitaip sakant, lietuviškos mokyklos buvimą Seinuose panaudodavo savų mokyklų parėmimui, kadangi taip „sutaupyta“ lėšas galėjo skirti tik švietimui mieste finansuoti.

Ir taip priartėjome prie jau minėto Janosiko taisyklių taikymo ir galimo jų pateisinimo. Seinų miesto tarybos kreipimosi dėl galimų interesų konflikto nesiėmė spręsti Seinų prokuratūra. Bylos tyrimą perdavė Elko rajono prokuratūrai. Buvo apklausiami liudytojai, renkama dokumentacija. „Žiburio“ mokyklai ir Vysk. Antano Baranausko fondui tai reiškė papildomus darbus. Reikėjo vykti į policijos apklausas, rinkti dokumentus, teikti paaiškinimus. Galų gale š. m. spalio 28 d. Elko rajono prokuratūra priėmė sprendimą. Surinkusi visą medžiagą, apklaususi liudytojus ir nuodugnai išnagrinėjusi 10 metų dokumentaciją priėmė sprendimą nutraukti tyrimą. Tiesiog nerado pagrindo kreiptis į teismą,

kad pastarasis nešališkai priimtų reikiamą sprendimą.

Tiek mokyklos, tiek Fondo atstovai, matyt, tokio sprendimo ir tikėjosi, todėl šį verdiktą priėmė be didesnių emocijų. Tačiau šiame prokuratūros nutarime slypi kur kas sudėtingesnių problemų, kurios gali paveikti būsimą teismo sprendimą dėl skolos grąžinimo ir netolimoje ateityje atsiliepti lietuvių tautinės mažumos gyvenimui. Nesu teisininkas, todėl sudėtinga komentuoti prokuratūros argumentus. Tačiau kai kuriuos jų verta pacituoti, kad patys skaitytojai galėtų susidaryti savo nuomonę apie prokuratūros požiūrį šiuo klausimu.

Taigi Elko rajono prokuratūra rašo: „(...) Išnagrinėjus visą turimą medžiagą reikia konstatuoti, kad Seinų miesto burmistras, neteislingai paskaičiuodamas Fondo administruojamoms mokykloms dotacijas ir taip netinkamai vykdydamas savo pareigas, elgėsi nepiktybiškai (lenk. nieumyślnie). Tuo labiau kad lemiamas sprendimas priklausė miesto tarybai. Burmistro veiksmus riboja tarybos priimami su biudžetu susiję nutarimai. Kad, remiantis Baudžiamojo kodekso 231 str. 3 punktu, tokie veiksmai būtų laikomi nusikaltimu, turėtų būti padaryta žymi žala. (...) Praktikoje priimta, kad žymia, konkrečia suma įvardijama žala yra ta, kuri siekia apie 200.000 zlotų. To, ar žala žymi, netermina vien padarytos žalos dydis, bet taip pat aplinkybės, kuriomis dotuojamam vienetui tenka veikti (funkcionuoti). Fondo materialinė padėtis buvo gera, jis vykdė ūkinę veiklą, gaudavo dotacijas iš Lietuvos Vyriausybės, administravo naujus pastatus. Todėl Fondo administruojamoms mokykloms negrėsė finansinės problemos. (...) Patikrinus 2011–2014 m. laikotarpį nusikaltimo sudėtis nenustatyta. Visų pirma nėra pagrindo teigti, kad buvo padarytas nusikaltimas, remiantis 213 str., 3 Baudžiamojo kodekso 3 punktu, kuris sako, kad

žymi žala padaroma tada, kai ji siekia 200.000 zlotų (prokuratūra padarytos žalos dydį skaičiavo kiekvienais metais atskirai ir nesumavo – aut.). Paskaičiuota, kad tik 2015 m. nepriemoka viršijo 200.000 zlotų sumą. Kaip jau anksčiau minėta, burmistras Arkadiusas Novalskis (Arkadiusz Nowalski), turėdamas patikimus duomenis, kad 2015 m. dotacija švietimui paskaičiuota neteislingai, vykdydamas savo pareigas, parengė 2015 m. miesto biudžeto pakeitimo projektą, tačiau jam nepritarė miesto taryba, todėl (jis – aut.) neturėjo nei teisės, nei galimybių nepriemoką sumokėti. Todėl šiuo atveju burmistras nepažeidė jam skirtų pareigų, taigi jo veiksmuose nėra nusikaltimo požymių.“

Taigi kas toliau? Vysk. Antano Baranausko fondas kreipėsi į teismą, prašydamas tarpininkauti ir padėti Seinų miesto savivaldybei ir mokyklai administruojančiam Fondui geranoriškai susitarti dėl skolos grąžinimo laiko ir būdo. Kol kas procesas dar neprasidėjęs. Elko rajono prokuratūros sprendimas ir jame išdėstyti argumentai nieko gero nežada ir ateityje. Šiomis išvadomis galės remtis ir kitos teisėsaugos, valstybės ar savivaldybių institucijos.

Nereikia būti teisininku, kad suprastum, jog skolą reikia grąžinti nepaisant to, ar skolininkas yra turtingas, ar ne. Prisipažinsiu, kad ligi šiol neteko girdėti, jog pasiskolinus ar atėmus iki 200.000 zlotų per kalendarinius metus pinigų galima negrąžinti ir tai nebus laikoma nusikaltimu. Tiesa, kaip supratau iš prokuratūros paaiškinimo, su tam tikra išlyga. Toks poelgis nebus laikomas nusikaltimu tik tada, kai „pasiskolinsite“, tarkim, iš banko ne daugiau kaip 200.000 zł per metus ir „skolinsite“ metu bankas neturės finansinių problemų, o jūs „skolinsitės“ ne dėl pramogų ar negebėjimo tvarkyti savo finansus, bet turėdami rimtų finansinių problemų. Scenarijus tinkamas naujam vaidybiniam filmui.

Lenkijos lietuvių draugijos valdybos ataskaita

Skaityta LLD Suvažiavime Seinuose 2016 m. lapkričio 13 d.

ALGIRDAS VAICEKAUSKAS

Lenkijos lietuvių draugija, tai seniausia Lenkijoje veikianti lietuvių organizacija. Kitais metais ji minės 60 metų jubiliejų. Draugijos veiklos pagrindinis tikslas – lietuvių tautinio tapatumo išsaugojimas, sritys – leidyba, švietimas ir kultūra. Veiklos kryptis nusakė XVII LLD Suvažiavimas, vykęs 2012 m. vasario 25 d. Seinuose.

XVII Lenkijos lietuvių draugijos Suvažiavimas:

1) konstatavo, kad tautinės mažumos savimonės ir tapatybės išlaikymo garantas yra švietimas, todėl:

– *pabrėžė, kad visavertį Lenkijos lietuvių jaunimo ugdymą užtikrina tik mokykla lietuvių dėstomąja kalba, ir skatina visus lietuvių bendruomenės narius leisti vaikus į tokias mokyklas;*

LLD valdyba savo veikla, per radijo, televizijos laidas, „Aušroje“ nuolat skatina visuomenę rinktis lietuviškas mokyklas, jas stiprinti ir remti. Manome, kad per paskutinę Lenkijos švietimo reformą Lenkijos lietuviai labai daug neteko. Ypač skaudžiai išgyvenome lietuviškų mokyklų uždarymą. LLD valdyba vienareikšmiai rėmė kiekvienos lietuviškos mokyklos išsaugojimą, manydama, kad tai yra ir švietimo, ir kultūros židiniai.

– *konstatavo, kad dabartinis švietimo finansavimo modelis Lenkijoje nepakankamai užtikrina mokyklų tautinių mažumų dėstomąja kalba*

išlaikymą, todėl nutarė kreiptis į Lenkijos edukacijos ministeriją, kad jis būtų atitinkamai pakeistas;

– *nurodė, kad lietuviškos mokyklos nepakankamai aprūpintos kokybiškais vadovėliais, todėl būtina rūpintis jų rengimu bei finansavimu;*

Švietimo srityje Draugijos veikla buvo labai aktyvi. Draugijos pirmininkas ir valdybos nariai aktyviai dalyvavo posėdžiuose tiek su Lenkijos, tiek su Lietuvos politikais ir kitais asmenimis, kur buvo kalbama apie mūsų švietimą.

Noriu paminėti kai kuriuos svarbius aspektus. 2012 m. buvo sudaryta darbo grupė lietuvių švietimo problemoms spręsti. Į jos sudėtį įėjo Lenkijos vyriausybės, savivaldybių,

Centrinės egzaminų komisijos, kuratorijos ir lietuviškų organizacijų atstovai. Paskutinis grupės posėdis įvyko 2013 m. gegužę. Šiuo metu ruošiantis naujai švietimo reformai, būdamas Lenkijos vyriausybės ir tautinių mažumų bendrosios komisijos narys, išsaciau nuomonę, kad darbo grupę būtina atkurti.

Per tą laikotarpį pavyko išsiderėti, kad būtų papildomas finansavimas mokykloms, kur mokoma tautinės mažumos kalba. Šiuo metu tai yra 40 proc. priedas. Kalbėta ne tik apie finansavimą, bet ir apie vadovėlių leidybą, tiksliau – vadovėlių trūkumą, mokinių laikomų valstybinių egzaminų (ir patikrų) užduočių vertimų į lietuvių kalbą prastą kokybę.

Lenkijos lietuvių draugijos pirmininkas Algirdas Vaicekauskas

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Reikia pasakyti, kad tos problemos, apie kurias mes kalbėjome prieš ketverius metus, yra aktualios ir šiandien, nes švietimas – tai procesas, ir kiekvienas įstatymo pakeitimas turi įtakos ir mūsų švietimui. Kaip žinome, Lenkijoje vėl ruošiamas švietimo reforma. Be abejo, tai turės įtakos ir mūsų likusioms kelioms mokykloms, todėl turime būti ypač budrūs, kad nepatirtume daugiau netekčių.

Mūsų krašte lankėsi Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos pirmininkas Valeibekas, kuriam buvo išsakytos visos lietuvių problemos, tarp kitko, švietimo, Berznyko klausimas, ir apskritai aptarta Lenkijos lietuvių padėtis. Kiek žinau, ESBO pateikė pastabas Lenkijos vyriausybei dėl mūsų padėties.

– nutarė kreiptis į atitinkamas institucijas, kad Lietuvos istorijos ir geografijos konkursai būtų pripažinti kuratorijos lygmeniu;

Šiuo klausimu buvo nemažai padaryta, tačiau jis vis dar neišspręstas. Gal vertėtų kreiptis į Mokytojų tobulinimosi centro lietuvių kalbos metodininkę, kad ji pratęstų ir užbaigtų šį darbą.

– skatina Punsko Kovo 11-osios liėėjaus mokinius ir mokytojus steigti mokykloje LLD skyrių;

Toks skyrius įsteigtas 2012 m. Ačiū Rūtai Burdinaitei. Tačiau, mūsų žiniomis, jam trūksta idėjų veiklai. Tai nieko baisaus.

2) atkreipė dėmesį į Lenkijos lietuvių teisių, taip pat religinių, ribojimą ir pažeidimus bei tautinės nesantaikos ir priešiško skatinimo atvejus ir nutarė:

– įpareigoti LLD valdybą kreiptis į atitinkamus organus, kad būtų sugrąžintas lietuviams Seinų apskrities viršininko pavaduotojo postas ir kad kandidatas į šį postą būtų derinamas

Lenkijos lietuvių draugijos Suvažiavimo delegatai

su lietuvių organizacijomis;

Turiu pasakyti, kad įvyko ne vienas susitikimas šiuo klausimu su politikais ir visi dar kol kas prisimena, kad Seinų apskritis buvo steigama su mintim apsaugoti lietuvių interesus. Pavaduotojo postas priklausytų lietuviams. Kol kas taip yra, bet čia noriu pažymėti, kad labai svarbi mūsų visų laikysena organizacijų atžvilgiu. Manau, kad niekas nepaisys šito susitarimo, jeigu mes patys nestiprinsime savų organizacijų ir nedalyvausime jų veikloje. Arba jas ignoruosime. LLD veikla yra visuomeninė, neturime tiesioginių galių paveikti vieno ar kito viršininko sprendimą, tačiau būdami išrinkti ir atstovaudami lietuvių daugumai kartais galime daug ką padaryti. Todėl labai svarbu, kad mes patys gerbtume savo organizacijas.

– dėti pastangas, kad iš Berznyko kapinių dingtų paminklai ir simbolika, žeidžianti Lietuvos ir lietuvių orumą bei skatinanti tautinę nesantaiką;

Šiuo klausimu LLD valdyba labai daug dirbo. Apie tai rašyta „Aušroje“ ir Lietuvos žiniasklaidoje, buvo kalbama susitikimuose su Palenkės vaivada, taip pat Vyriausybės ir tautinių mažumų bendrojoje komisijoje, nors ir nebuvo

planuota vizito programoje, pasisekė nuvežti Lenkijos Seimo Tautinių mažumų komisijos narius į Berznyko kapines ir vietoje pristatyti klausimą. Taip pat kartu su Lenkijos lietuvių bendruomene kreipėmės į Vatikano nuncijų Varšuvoje. Šis klausimas aptariamas kiekvieną kartą susitinkant su Lietuvos politikais, tačiau iki šiol nežinome jų pozicijos. Esame dėkingi Seinų apskrities tarybos nariui Antanui Baudžiui, kad šį klausimą kelia Seinų apskrities taryboje.

Kadangi iki šiol paminklų klausimas neišspręstas, raginu visus LLD Suvažiavimo delegatus prisidėti prie jo sprendimo. O daryti tai galim paprastai, t. y. visų pirma lankydami Berznyke palaidotų Lietuvos savanorių kapus, kad lenkai matytų, jog šis klausimas neužmirštas ir mums svarbus.

– kelti lenkų visuomenės netolerancijos lietuvių atžvilgiu klausimą, viešinti tokios netolerancijos atvejus;

Policijos duomenimis, nėra registruotų jokių netolerancijos lietuvių atžvilgiu atvejų. Ar jų iš tikrųjų nėra, ar apie juos nepranešame, neaišku, tačiau faktas yra toks.

– siekti, kad Seinų ir kitų parapijų

lietuviškuose kaimuose kalėdotų lietuvis (arba lietuviškai kalbantis) kunigas ir kad kitais būdais nebūtų pažeidinėjamos lietuvių religinės teisės;

Reikia pasidžiaugti dabartine padėtimi sielovados srityje. Seinų ir Punsko parapijose turime kunigus iš Lietuvos Marių Talutį ir Petrą Gucevičių, kurie puikiai patarnauja lietuviams, angažuojasi jų gyvenime, dirba su mokykliniu jaunimu, kiekvieną sekmadienį galime pasiklausyti įkvepiančių, moralę ir tautiškumą keliančių pamokslų. Ačiū jiems. Taip pat reikia pripažinti, kad šių parapijų klebonai geranoriškai žiūri į lietuvius. Tarkim, Seinuose rengiant signataro Justino Staugaičio 150-ųjų gimimo metinių minėjimą ir „Šaltinio“ spaustuvės 110-ojo jubiliejaus minėjimą Seinų klebonas buvo vienas iš organizatorių, jo dėka galėjome šiuos įvykius paminėti istorinėse seminarijos ir Vyskupų rūmų patalpose.

Mišios lietuvių kalba taip pat atnašaujamos Smalėnų parapijoje, Suvalkuose ir Varšuvoje. Nebūkime abejingi ir dalyvaukime tose Mišiose.

– siekti, kad ne tik Punsko, bet ir kituose valsčiuose gyvenantys lietuviai galėtų naudotis Tautinių ir etninių mažumų įstatymo privalumais;

Vyriausybės ir tautinių mažumų komisijoje, kurioje man teko garbė atstovauti lietuviams, ne kartą buvo keliamas klausimas, kad Vyriausybė prisidėtų prie tautinių mažumų paskatinimo naudotis Tautinių mažumų įstatymo privalumais, t. y. leisti vaikus į tautinių mažumų mokyklas, susigrąžinti savo pavardžių originalią rašybą, iškabinti dvikalbius vietovių ir gatvių pavadinimus, įvesti tautinės mažumos kalbą kaip pagalbinę savivaldybių įstaigose. Vyriausybė ėmėsi žingsnių ir išleido lankstinukus, kuriais skatina visuomenę leisti vaikus į lietuviškas mokyklas. Gaila, kad tie lankstinukai pateko

ne į tą aplinką, kur turėtų. Daug jų, pavyzdžiui, atsiųsta „Žiburio“ mokyklai, o „Žiburio“ bendruomenės skatinti rinktis lietuviškas mokyklas jau nereikia – jie pasirinkę.

3) pabrėžė lietuviško žodžio, kultūros, saviveiklos ir istorinės atminties išlaikymo svarbą ir nutaria:

– remti saviveiklą kaimuose, pagal galimybes aprūpinant specialistais;

LLD valdyba nesulaukė nei iš vieno kaimo prašymo paremti jų saviveiklą. Tokią veiklą remiame Suvalkų mieste. Apie Suvalkų skyriaus veiklą papasakosiu atskirai.

– remti lietuviškų kaimų monografijų rengimą ir leidybą;

Leidyba – apskritai viena svarbesnių LLD veiklos sričių. Leidžiame periodinius leidinius „Aušra“, „Aušrelė“, Suvalkų skyrius – „Suvalkietį“. Iki šių metų išėjo Navinykų, Vaitakiemio, Valinčių, Klevų kaimų monografijos. Planuojama leisti ir kitas. LLD leidžia taip pat poezijos rinkinius, knygas mūsų krašto istorijos temomis.

– rinkti informaciją ir pagerbti savanorius, partizanus bei kitus Lietuvai ir lietuvybei nusipelnčius veikėjus mūsų krašte;

Daug šioje srityje dirba LLD priklausančios „Aušros“ leidyklos

direktorius Sigitas Birgelis. Ačiū jam. Kuria filmus apie partizanus, leidžia istorinį leidinį „Terra Jatwezenorum“.

– siekti, kad lietuviškos televizijos laidos, transliuojamos per Balstogės televiziją, būtų matomos Seinų ir Punsko krašte;

Šios laidos tiek Punske, tiek Seinuose, tiek Suvalkuose šiuo metu matomos.

– užtikrinti LLD Suvalkų skyriaus išlaikymą LLD lėšomis nuo 2013 m.;

Nuo 2013 metų LLD Suvalkų skyriaus būstinė yra išlaikoma Lenkijos lietuvių draugijos lėšomis.

Ilgus metus suvalkiečiams talkino Gediminas Kraužlys, vadovaudamas jų chorui „Ančia“. Ačiū vadovui, skyrusiam savo jėgas ir laiką. Šiuo metu suvalkiečiams talkina Vytautas Batvinskas.

4) atkreipia dėmesį į teisingos ir visapusiškos informacijos apie Lenkijos lietuvių reikalus skleidimo svarbą ir nutaria:

– įpareigoti LLD valdybą parengti Lietuvos valdžiai memorandumą, kuriame būtų išdėstyta Lenkijos lietuvių pozicija švietimo srityje bei tautinių ir religinių teisių pažeidimo atvejai, tarp kitko, užsimeriant apie tautinę nesantaiką skatinančius

Lenkijos lietuvių draugijos Suvažiavimo delegatai

*lenkiškus paminklus Berznyko kapi-
nėse, kad Lenkijoje akredituoti Lietu-
vos diplomatai apie Lenkijos lietuvių
reikalus kalbėtų viena kalba;*

Lenkijos lietuvių draugijos valdyba susitikimuose su Lietuvos politikais nuolat kalba apie Lenkijos lietuvių problemas. Jos taip pat pateikiamos raštu beveik prieš kiekvieną Lenkijos ir Lietuvos politikų susitikimą. O ką kalba Lietuvos diplomatai – ar viena kalba, ar skirtingai – mes nežinome ir negalime žinoti, tačiau tiesa ta, kad kartais pasigendame vienareikšmės ir aiškios Lietuvos pozicijos kai kuriais mūsų visuomenei svarbiais klausimais.

LLD valdybos veikla neapsiribo-
jo nuotarmių įgyvendinimu. Mes dirbome kasdienį, nuolatinį darbą. Rengėme kultūrinius renginius: Vaikų

teatrų festivalį, lietuvių kalbos, dai-
liojo žodžio, Lietuvos geografijos ir
istorijos konkursus, sąskrydį, Jonines,
Poezijos pavasarį, Dariaus ir Girė-
no žūties metinių minėjimą Soldine,
Žolines, Klojimo teatrų festivalį, Vė-
lines. Kaip minėjau, leidome periodi-
nius leidinius ir knygas. Jau 11 metų
Lenkijos lietuviams atstovauju Len-
kijos vyriausybės ir tautinių mažumų
komisijoje, pastoviai susitinkame su
Lietuvos ir Lenkijos politikais, žinybų
atstovais.

LLD valdybai šią kadenciją pri-
klausė Asta Pečiulienė, Danutė Va-
lukonytė, Petras Maksimavičius,
Jolanta Malinauskaitė-Vektorie-
nė, Irena Gasperavičiūtė, Eugenija
Pakutkienė. Ačiū jiems už bendrą
veiklą. Draugijoje dirba „Aušros“ re-
dakcija: Irena Gasperavičiūtė, Petras

Vitkauskas, Jurgita Stankauskaitė,
Petras Maksimavičius, Eugenija Pa-
kutkienė, Birutė Burdinaitė-Ołow,
Aldona Jonušonytė, buhalterė Petro-
nėlė Vydrienė, atsakinga už projektus
Jūratė Žukauskaitė. Ačiū už darbą.

Dėkoju mokyklų vadovams, moky-
tojams, Punsko kultūros namų direk-
torėi ir darbuotojams, A. Baranausko
fondo tarybos pirmininkei Jolantai
Jonušonytei ir valdybos pirminin-
kei Danutei Valukonytei, „Lietuvių
namų“ vadovybei ir darbuotojams,
„Aušros“ leidyklos direktoriui ir dar-
buotojams, Punsko viršaičiui Vytautui
Liškauskui ir visiems, kurie prisidėjo
ir prisideda prie lietuvių išsaugoji-
mo mūsų krašte, už bendradarbiavi-
mą rengiant renginius, posėdžius.

XVIII LENKIJOS LIETUVIŲ DRAUGIJOS SUVAŽIAVIMAS, VYKĖS 2016 M. LAPKRIČIO 13 D. SEINUOSE,

nutaria

stengtis ieškoti glaudesnių bendradarbiavimo ryšių su Lenkijos lietuvių jaunimo sąjunga;
kasmetinį ansamblių sąskrydį rengti birželio paskutinį sekmadienį 18 val.;
kreiptis į Lietuvos radijo vadovybę, kad Lietuvos radijas būtų girdimas ir Suvalkuose;
kreiptis į atsakingas institucijas, kad būtų pagerintos Balstogės televizijos rengiamų lietuviškų laidų autorių darbo sąlygos ir atlygis atitiktų atliekamų darbų apimtį;
tartis su Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovybe, kad Vasario 10-osios minėjimas būtų organizuo-
jamas kartu ir būtų skirtas plačiai visuomenei;
įpareigoti LLD valdybą sekti švietimo aktualijas ir dėti pastangas, kad dėl vykdomos švietimo reformos Len-
kijoje nenukentėtų lietuviškas švietimas;
prisidėti prie lietuviškos menės Seinų kunigų seminarijoje įkūrimo;
tęsti lietuviškų kaimų monografijų leidimą;
pratęsti darbą, siekiant, kad lietuvių kalbos, Lietuvos istorijos ir geografijos konkursai būtų pripažinti kurato-
rijos lygmeniu;
dėti pastangas, kad lietuvių kultūros ir istorijos paveldas būtų pristatomas plačiai lenkų visuomenei;
rasti būdą, kad lietuvių draugijų atstovavimas būtų išspręstas struktūriškai (pvz., įkuriant tam reikalui etatą
arba įdarbinant pirmininką);
ieškoti vietos bibliotekai, kur būtų komplektuojamos visos turimos knygos, ypač mokslinės, turiniu susijusios
su Lietuva arba Suvalkų kraštu;

skatina visus lietuvius

prenumeruoti Lenkijos lietuvių leidinius „Aušra“, „Aušrelė“, „Suvalkietis“;
lankyti Berznyke palaidotų Lietuvos savanorių kapus;
leisti vaikus į lietuviškas mokyklas nuo darželio iki vidurinio išsilavinimo, tuo pačiu remiant 60-ąjį jubiliejų
atšventusį Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjų;
populiarinti lietuvių kalbą visoje Lenkijoje, kelti jos svarbą;
ragina Suvalkų ir Varšuvos lietuvius (katalikus) lankyti šv. Mišias lietuvių kalba.

Izabelė Filevičienė – mūsų krašto nuostabiausių margučių margintoja – įvertinta Marijampolėje

NASTUTĖ SIDARIENĖ

Jau antrą kartą Marijampolės kultūros centro vyriausioji specialistė etnokultūrai Onutė Surdokienė pakvietė mūsų krašto tautodailininkus dalyvauti parodoje, o kartu ir Marijampolės regiono atrankoje „Aukso vainikui“ pelnyti. Šis konkursas atviras visiems Marijampolės savivaldybės tautodailininkams, amatininkams, liaudies menininkams. Jo metu atrenkami geriausi kūriniai į respublikinę parodą. Į ją suvežami iš visų Lietuvos regionų atrankose pirmąsias vietas laimėjusiųjų darbai vaizdinės bei taidomosios dailės kategorijose.

Etnokultūros specialistų komisija

atrenka pirmąsias, antrąsias ir trečiąsias vietas paskirose kategorijose. Pirmųjų vietų laimėtojams įteikiamas „Aukso vainikas“. Šiuo metu tai aukščiausia tautodailininkų nominacija ir apdovanojimas Lietuvoje. „Aukso vainiko“ nuostatai neapima etninių žemių, tik Lietuvos valstybės teritoriją. Kol nuostatai nebus pakeisti, tol mūsų krašto tautodailininkai negalės patekti į pirmąsias vietas laimėjusiųjų gretas, o tuo pačiu ir negaus „Aukso vainiko“. Aišku, galbūt jo ir nereikia, juk „svarbiausia savo krašto žmonių pripažinimas“, – sakė komisijos pirmininkė Teresė Jurkuvienė. Labai džiugu, kad respublikiniai

Lietuvos liaudies kultūros centro (LLKC) nuostatai leidžia dalyvauti bent regioniniame atrankos ture ir parodoje, kad bent šioje pakopoje jaučiamės arčiau Lietuvos.

Spalio 20 d. parodos užbaigimo ir rezultatų paskelbimo proga labai gražiai pasveikino ir priėmė šilti Marijampolės kultūros namai, renginio organizatorė Onutė Surdokienė, miesto valdžios atstovai, tautodailininkai. Mūsų kraštui skirtas ypatingas dėmesys – Izabelė Filevičienė apdovanota III vietos diplomu. Tai gražus apdovanojimas. Mūsų krašte šios autorės skutinėti margučiai neturi sau lygių. Jau seniai mes suteikėme jai margučių karalienės vardą. Savo raštais ji garsina mūsų kraštą daugelyje Lenkijos miestų, kurie būtinai nori turėti savo muziejuose jos margučių (Balstogėje, Suvalkuose, Vengoževe...), bei Prancūzijoje, JAV, kur net mėnesį viešėjo, kad pamokytų savo meno subtilybių.

Be minėtos margučių margintojos, parodoje dar dalyvavo Veronika Valenskienė su savo austais rankšluosčiais, Aldona Pečiulienė su tradiciniais vašku margintais spalvotais margučiais ir aš su juostomis.

Belieka palinkėti, kad mūsų tautodailininkai, ypač margučių karalienė ponja Izabelė Filevičienė, toliau nenuilstamai dirbtų ir savo gražiais darbais garsintų mūsų kraštą.

Nastutės Sidarienės nuotr.

Iš kairės: Aldona Pečiulienė, Izabelė Filevičienė, Veronika Valenskienė

VIII Lietuvių šv. Kazimiero draugijos suvažiavimas

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

VIII Lietuvių šv. Kazimiero draugijos suvažiavimas š. m. lapkričio 5 d. prasidėjo šv. Mišiomis, kurias atnašavo kun. Petras Gucevičius. Posėdis „Lietuvių namuose“ pradėtas Lietuvos himnu. Pirmininkas Algirdas Vektorius pasveikino svečius ir delegatus (iš 55 dalyvavo 43 delegatai). Pasisakė Seinų viršaitis Darius Lastauskas bei Alytaus apskrities literatų klubo narys ir bendruomenės „Vidupis“ pirmininkas Alfonsas Vitkauskas. Abu siūlė ateity bendradarbiauti.

Ataskaitas pristatė Draugijos ir Revizijos komisijos pirmininkai. Išsamioje ataskaitoje su nuotraukomis ir filmukais pirm. A. Vektorius aptarė pastovią veiklą: piligrimines keliones, „Šaltinio“ leidybą, Šv. Kazimiero dienos minėjimą, konkursus (žinių,

dailės, eilių), Bažnytinių chorų šventę gegužės mėn. Žagarių bažnyčioje, talkinimą vyrų kvartetui, maldos grupei.

Diskutuojant iškelta nemažai klausimų. Klausia, kodėl nėra lietuvių bažnytinės tarybos. Atsakyta, kad pagal bažnytinę, kanoninę teisę taryba yra patariamasis organas (ją tvirtina vyskupijos kanonas). Jos pirmininkas yra klebonas. Tai ne Draugijos kompetencija. Lietuvius galima siūlyti, ir anksčiau jie buvo pasiūlyti į tokią tarybą. Bus stengiamasi tokią tarybą atkurti. Tačiau gal nevertėtų to daryti, nes Šv. Kazimiero draugija gali atstovauti, tvarkyti rūpimus reikalus (lietuvio kunigo kalėdojimas lietuviškuose kaimuose, Dievo Kūno šventės metu trečio lietuvių altorėlio rengimas, giesmės, maldos lietuvių kalba). Atkreipta dėmesj,

kad Draugija galėtų padėti pagerbti bažnyčios choro dalyvius, kurie daug laiko skiria giedojimui šermenyse ir per Mišias (įteikiant padėkas, atminimo dovanėles). Skatinta, kad ne tik kaimo, bet ir miesto žmonės nakvnei priimtų piligrimus iš Lietuvos.

Anelė Jančiulienė paklausė, kodėl „Aušrelėje“ neskelbiami Pockūnų ir Krasnavo mokyklų mokinių piešiniai ir kodėl „Žiburio“ mokykla nepadedda tose mokyklose mokyti lietuvių kalbos. Janina Macukonienė atsakė, kad tose mokyklose lietuvių kalbos pamokos įvestos ne dėl to, kad kam rūpėtų ugdyti vaikus lietuviškai, o tam, kad galima būtų pasinaudoti padidinta subvencija iš valstybės biudžeto. Anot jos, mokykla gauna lėšų, o nesistengia išmokyti lietuviškai, todėl reikia kalbinti tėvus, kad jie leistų vaikus į „Žiburio“ mokyklą. Lietuviškų radijo laidų vedėja Zita Vasiliuk pastebėjusi, kad „Žiburio“ mokykloje vaikai labai gražiai ir taisyklingai kalba gimtąja kalba. „Punske dažniau išgirsi įterpiančią lenkiškus žodžius nei „Žiburyje“. O Pockūnų ir Krasnavo mokyklose sunku rasti bent vieną mokinį, kuris sugebėtų taisyklingai lietuviškai pasakyti bent vieną sakinį“, – sakė ji.

Atkreipta dėmesj, kad lietuviškose radijo laidose skamba ne mūsų krašto atlikėjų dainos ir muzika, o dažniau Lietuvos atlikėjų, kuriuos girdime per Lietuvos televiziją ir radiją. Prašyta paieškoti papildomų patalpų lietuviškoms

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

knygoms. Siūlyta kreiptis į valsčius, kad nurodytų tinkamas vietas, arba kurti knygų namelius, kokių yra Lietuvoje (į tokį namelį vieną knygą įdedi, kitą pasiimi).

Teigta, jog gerai būtų, kad sąskrydis prasidėtų 18 val. Tik pakviestų Lietuvos ansamblių, kad ir aukšto lygio, ne visada mūsų žmonės išklausos. (Gal jiems patinka paprastesnė muzika? Gal geriau būtų pakviesti tokį ansamblį atskirai pakoncertuoti?) Žiūrovai greit sklaidosi, nėra, kaip anksčiau būdavo, vakaronės, laužo, bendravimo prie stalo, dalyvių pagerbimo ar pavaišinimo. Jau keletą metų sąskrydyje dalyvauja mažai žiūrovų.

Paskui vyko slaptas balsavimas. Pirmininku vienbalsiai išrinktas Algirdas Vektorius. Revizijos komisijai kandidatų siūlyta 4, išrinkti

Irenos Gaspėravičiūtės nuotr.

3, jos pirmininkas – Juozas Kmie- 15, išrinkta 10.
liauskas. Tarybai kandidatų siūlyta

ŠV. KAZIMIERO DRAUGIJOS SUVAŽLAVIMO NUOTARMĖS:

1. Toliau organizuoti konkursus vaikams ir jaunimui.
2. Tęsti ir plėsti maldos grupės veiklą.
3. Pabrėžti Lietuvos himno giedojimo liepos 6 d. svarbą ir stengtis pritraukti kuo daugiau žmonių.
4. Atstovauti Šv. Kazimiero draugijai įvairiuose renginiuose.
5. Padėti įrengti lietuviškos menės ekspoziciją Seinų kunigų seminarijoje.
6. Toliau rengti chorų susitikimus Žagariuose ir pamaldas prie kaimų kryžių gegužės mėn.
7. Talkinti ir padėti Seinų kvartetui.
8. Rūpintis lietuvių sielovada, atlaidų tradicijomis.
9. Tęsti „Šaltinio“ redagavimą.
10. Į Šv. Kazimiero draugijos veiklą įtraukti kuo daugiau jaunimo.
11. Reikalui esant priimti piligrimus (ypač iš Lietuvos) ne tik Seinų parapijos kaimuose, bet ir pačiame Seinų mieste.
12. Daugiau dėmesio skirti Seinų bažnyčios lietuviškam chorui, ypač pagerbti jo dalyvius.
13. Vasario 16-osios iškilmes švęsti visai Seinų bendruomenei kartu, nesiskirstant ir nesiskaldant į grupes.
14. Palaikyti lietuvybę, stiprinti bendradarbiavimą su Seinų valsčiumi.
15. Ieškoti galimybių pasirūpinti lietuviškomis knygomis – patalpų, keitimosi knygomis sąlygų.
16. Stengtis, kad lietuviai atkurtų Seinų parapijos lietuvių tarybą. Kol kas rūpimais klausimais užsiimtų Šv. Kazimiero draugijos valdyba.
17. Skatinti leisti vaikus į „Žiburio“ mokyklą.
18. Stengtis plėsti Šv. Kazimiero draugijos gretas, pasitelkiant mokytojus ir pensininkus.
19. Lietuviškose laidose skirti kuo daugiau dėmesio ūkininkams, mūsų krašto dainoms, muzikai.
20. Užtarti Draugijos narius, tvarkančius Seinuose lietuvių sielovados reikalus.

Nuotarmių komisijos narės:
Rūta Burdinaitė, Anastazija Sidarienė, Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė

„Kregždutė“ Vokietijos padangėje

JOLANTA MALINAUSKAITĖ-VEKTORIENĖ

Dauguma žmonių mėgsta keliauti: vieniems tai atostogų leidimo būdas, pramoga, kitiems – naujų pojūčių paieškos, galimybė pažinti pasaulį ir galop save. Yra ir tokių, kurie keliauja darbo reikalais. Gyvename laikais, kai žmonių migracija, galima sakyti, neišvengiama. Pasaulis sumažėjo, tuo pačiu suteikdamas progą žmogui truputiuką „paaugti“ – juk kelionės puiki galimybė pačiam viską pamatyti, pajauti, sužinoti, išmokti, suprasti. Taigi gavę kvietimą dalyvauti Tarpautiniame vaikų teatrų festivalyje Vokietijoje ilgai negalvojome. „Važiuojam“, – vienbalsiai sutiko tiek Punsko lietuvių kultūros namų vaikų teatro „Kregždutė“ mažieji artistai,

tiesk jų tėveliai.

Kelionei ruošėmės beveik pusmetį. Intensyviai statėme spektaklį „Pepė“ pagal Astridos Lindgren knygą „Pepė Ilgakojinė“. Pagrindinės veikėjos Pepės pasaulis kupinas įvairiausių nuotykių, išdaigų, taigi užduotis visa tai paversti sceniniu reginiu nebuvo viena lengviausių. Labai kantriai dirbome ir laukėme dovanėlės – išvykos į Vokietiją.

Pagaliam atėjo 2016 m. spalio 2 d. Didžiuliu autobusu kartu su Lietuvos jaunimu – Vilniaus Tuskulėnų gimnazijos jaunaisiais teatro artistais – patraukėme Stolbergo link. Stolbergas – nedidelė vietovė Saksonijoje, pietrytinėje Vokietijos dalyje. Net ir visą naktį trukusi kelionė

mažųjų „kregždučių“ neišsekino. Tik nuvykę griebėmės pirmosios užduoties – piešti savo teatro vėliavą. Vakarė Stolbergo teatro ugdymo centre vyko XII tarptautinio vaikų teatrų festivalio atidarymo šventė. Kiekvienas teatras iš namų atvažiavo su paruoštais pristatymo etiudais – tai buvo puiki proga ir pažinti kitus, ir pristatyti save.

Prasidėjo pilna įspūdžių savaitė. Festivalyje dalyvavo jaunieji teatro artistai iš Rusijos, Šveicarijos, Lenkijos, Čekijos, Lietuvos, Vokietijos, na ir mes – Punsko „kregždutės“. Labai smagu, kad visur atstovaujam savam kraštui ir savai kultūrai. Visur buvome pristatomi kaip lietuviai, gyvenantys Lenkijoje. Mūsų „Pepė“ visiems labai patiko. Gavome daug pagyrimų. Vaikai labai džiaugėsi spektaklio sėkme. Visi laukė pasirodymo, galimybės ir kitiems padovanoti sceninio džiaugsmo akimirklų.

Kiekvieną dieną, be spektaklių, vyko ir kūrybiniai užsiėmimai. Juose vaikai tobulino savo sceninius gebėjimus, mokėsi vaidybos pagrindų, žongliravimo, sceninio judesio, kūrė bendrus etiudus. Visos suburtos grupės buvo mišrios, tad vaikams teko nugalėti ne tik savo vidines baimes, bet ir kalbos barjerą. Pasirodo, su šita užduotimi puikiai susidorėjo net ir patys mažiausi. Greit užsimezgė draugystės, surasta bendra kalba. Festivalio tradicija – kartu pasodinti „Europos medį“, draugystės ir bendradarbiavimo ženklą.

Pertraukų tarp spektaklių metu vaikai galėjo dalyvauti rankdarbių

Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės nuotr.

„Kregždutė“ Vokietijoje

dirbtuvėlėse – daryti žvakes, piešti ant gipso figūrėlių ir pan. Šitie užsiėmimai ypač patiems jauniausiems labai patiko. Visi pasigaminavo suvenyrų ne tik sau atminimui, bet ir namiškiams parvežti. Be to, kiekvienas dalyvis gavo marškinėlius bei kuprinę su organizatorių – teatro „Burattino“ – logotipu.

Ne tik patys vaidinome, stebėjome kitų spektaklius, darbuvo kūrbybinėse dirbtuvėse, bet ir pramogavome – pusdienį praleidome žaidimų parke „Das Durer“, vakarą vandens parke „Geyer“. Organizatoriai surengė ir puikią kelionę į Lichtenšteino observatoriją ir muziejų „Mažasis pasaulis“. Turėjome progos ne tik pakeliauti po įvairiausias planetas, žvaigždynus, bet ir pažinti mūsų pasaulį – pasivaikščioti po parką, pilną pačių nuostabiausių architektūros šedevrų iš įvairiausių kraštų maketų. Taigi ir Paryžiaus Eifelio bokštą, ir Romos Šv. Petro baziliką, ir garsųjį Koliziejų pamatėme. Tiesa, tai buvo tik miniatiūros, bet kaip įdomu pamatyti pastatus, kurie ligi šiol buvo pažįstami iš televizijos ar nuotraukų

„Mažajame pasaulyje“

geografijos, istorijos vadovėliuose.

Savaitę trukusį festivalį vainikavo kūrbybinėse dirbtuvėse sukurtų etudų pristatymai bei baigiamasis vakarėlis – diskoteka. Vaikai šėlo, šoko, bendravo su naujais draugais iš įvairių Europos šalių.

Tai ne pirma Punsko teatralių išvyka į Vokietiją. Pirmą kartą vaikų

ir jaunimo teatro „Burattino“ organizuojamam festivalyje kartu su jaunių teatru „Kregždė“ dalyvavome 2012 m. Nepaprastai smagu, kad vokiečiai mūsų neužmiršo, o užsimez-gusi draugystė tęsiasi. Turiu vilties, kad švęsdami mūsų „Kregždės“ ir „Kregždutės“ 10-metį galėsime „Burattiną“ pasikviesti pas mus.

Visi patenkinti, kupini įspūdžių, sveiki ir laimingi sugrįžome namo. Prie kultūros namų savo atžalų laukę pasiilgę tėveliai, kuriems labai ačiū už pasitikėjimą – visgi kelionė tolimesnė, ilga (savaite laiko), kai kuriems – pirma be mamos ir tėčio. Padėkoti norėčiau ir vykusiai kartu suaugusiųjų komandai – Alicijai, Arnoldui ir Valdui, kurie padėjo pagloboti kartais paįsdykauti mėgstančias „kregždutes“.

Artėjantys 2017 m. – ypatingi „Kregždės“ ir „Kregždutės“ artimtams. Kartu švęsime mūsų teatrų 10-ąjį gimtadienį. Taigi laukite naujų spektaklių ir ateikite pasižiūrėti mūsų teatrinį ieškojimą.

Dirbame

Ekskursija į Kauną

VIKTORIJA MARTECKAITĖ, VIKTORIJA ČERLIONYTĖ

Mes, Vidugirių mokyklos mokiniai, lapkričio 8 dieną praleidome nepaprastai. Atsikėlėme anksčiau, nes mūsų laukė įspūdinga kelionė. Visi geros nuotaikos išvykome į Kauną.

Pirmiausia Lėlių teatre žiūrėjome spektaklį „Užburtos pilies paslaptis“. Vaidino ir žmonės, ir lėlės. Pagrindiniai veikėjai buvo pabaisa, pikta burtininkė ir geraširdė pirklio dukra.

Seniai, seniai nuostabioje pilyje gyveno princas. Kartą piktoji burtininkė dovanuoja jam rožę ir savo širdį. Princas nepriėmė jos meilės. Tada ragana pavertė jį pabaisa. Tačiau kaip visose pasakose – ir čia gėris nugalėjo. Jaunosios pirklio dukros meilė ir gerumas panaikino kerus. Siau būnas virto labai gražiu princu.

Po spektaklio lankėme Lėlių teatro muziejų. Matėme lėles, kurios jau „neina į sceną“. Skudurinė Onutė užlipo mūsų draugui Mathieu ant galvos, o rudas šuo Jokūbui norėjo įkasti į koją. Čia taip pat susitikome su mūsų knygelių leidėju, leidyklos „Kalendorius“ direktoriumi Aurelijumi Naruševičiumi, kuris paskatino mus kurti pasakas. Ir mes jus raginame rašyti pasakas, nes tai labai smagus nuotykis.

Paskui nuėjome į kavinukę „Asiliuko sapnas“, kur skaniai

papietavome. Pasisotinę Laisvės alėja pamaži nužingsniavome į Tado Ivanausko zoologijos muziejų.

Lankyti pradėjome nuo viršutinio aukšto – Trofėjų salės. Matėme meškas, zebrus, daug įvairiausių ragų, dramblių iltis ir žvėrių kailius. Vėliau leidomės į kitus aukštus. Apžiūrėjome daug įvairių paukščių – nuo pačių mažiausių iki didžiausių – ir jų kiaušinius, šimtus spalvotų drugelių. Paskutiniame aukšte labiausiai mus sudomino Afrikos gyvūnai, dramblių iltys, žirafos ilgas kaklas.

Vėliau nuvykome į Vaikų literatūros muziejų. Čia patekome į pasakų šalį. Sužinojome, kuo seniau rašytojai

rašė. Iš klausėme įdomią pasaką „Daktaras Kripštukas pragare“. Su Vytaute Žilinskaite kosmine raketa „Sidabrinis kankorėžis“ nuskrudome į žaislų planetą Tandadriką. Kūrėme eilėraščius, susipažinome su įvairių pasakų personažais. Galėjome patys jais pabūti, užsidėję gražias kaukes. Dauguma mergaičių tapo karalaitėmis, Aneta kiškiu Kadriliu, Diana varle Legarija, o Jokūbas – pingvinu Tvinu.

Namo važiuojame su daina ir geros nuotaikos. Išvykos metu daug sužinojome apie gyvūnus, susipažinome su lietuvių rašytojais – pasakų kūrėjais.

Vaikų literatūros muziejuje

Mišri šeima. Problema? Ne. Tai iššūkis

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Lenkijos lietuvių krašte nuo seniai kovojama su veiksniais, skatinančiais asimiliaciją, šnekama apie mišrių šeimų kūrimąsi, jų skaičiaus didėjimą. Neretai tautų maišymasis veda prie atitrūkimo nuo savo tautos vertybių, kultūros ir kalbos. Galėtume taip pat pateikti ne vieną pavyzdį mišrios šeimos, rodantį, kaip poroje reikėtų gerbti vienas kito kultūrą. Pagarba santykiuose auginama meilės, supratimo, tolerancijos ir laisvės pagrindu. Tokį pagrindą pastatyti ir išlaikyti nėra lengva. Mišrios šeimos susiduria su įvairiais iššūkiais, kuriuos įveikti arba prisijaukinti reikia aplinkinių palankumo. Tačiau pastebėta, kad mūsų krašte ne itin palankiai vertinamas mišrios šeimos modelis.

Apie mišrios šeimos psichologiją, mūsų požiūrį į kitataučius, asimiliaciją ir panašius įdomius dalykus kalbuosi su Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Elgesio medicinos instituto doktorante ir medicinos psichologe Alicija Juškiene.

Jurgita Stankauskaitė: Kalbėdami apie mišrių šeimų kūrimąsi, vertinam tai kaip problemą. Kiekvieną problemą stengiamės išspręsti, blogiausiu atveju nuo jos bėgti arba daryti viską taip, kad jos neprisišauktume. Mūsų krašte mišrių šeimų tik daugėja, tai ar teisinga jų kūrimąsi vadinti problema? Kultūrų maišymasis, tai nuolatinis procesas, paliečiantis kiekvieną valstybę ir tautą.

Alicija Juškiene: Kodėl mūsų krašte mišrių šeimų kūrimasis yra laikomas problema? Kodėl, pavyzdžiui, Anglijoje ar Amerikoje tai nėra jokia problema? Šiose valstybėse nuo senų laikų tautos maišėsi. Mažesnėse valstybėse, nedidelėse tautose, mažose tautinėse bendruomenėse gana stipriai pabrėžiamas tapatumas. Jose yra gyvas poreikis išsaugoti tradicijas, kultūrą, kalbą. Iš psichologinės perspektyvos santuoka su kitataučiu siejama su grėsme prarasti ir tradicijas, ir kultūrą, ir kalbą.

Mūsų krašte tėvai bando vaikams įskiepyti meilę Lietuvai, lietuviškai dainai, kultūrai. Mūsų visas kultūrinis ir mokyklinis gyvenimas orientuotas į lietuvių kalbos, kultūros ir tradicijų puoselėjimą. Štai Lietuvoje viso to taip stipriai neįjauciam, o tuo tarpu didelėse valstybėse iš viso kultūros puoselėjimas nėra tokia didelė žmogaus vertybė.

Manau, kad čia, Lenkijos lietuvių krašte, į kultūrų maišymąsi dažniau nei dideliuose miestuose ar valstybėse žiūrima neigiamai, ypač į santuokas, kur maišosi dviejų tautų – lietuvių ir lenkų – atstovai. Tenka girdėti mūsų, kalbančius, kad „tik ne su lenku“. Tačiau dažnai būna, kad širdžiai neįsakysi.

Dėl augančios globalizacijos mūsų krašte daugėja santuokų su kitų tautų atstovais. Sakytiau, kad mūsų visuomenėje pozityviau žiūrima į kitataučius nei į pačius lenkus. Manau, kad tai išplaukia iš susiformavusių nuostatų.

J. S.: Iš kur tas neigiamas

požiūris? Būtent į lietuvių ir lenkų tautų atstovų santuoką? Kokiomis nuostatomis vadovaujamės?

A. J.: Iš psichologinės perspektyvos tai, kas tolima ir mažiau pažinta, skatina smalsumą, yra patraukli, o tai, kas pažinta, artima ir nedera su tautiniu tapatumu, skatina didesnę priešišumą. Todėl lietuvių santuoka su vokiečiu ar amerikiečiu atrodo patraukli, o su lenku – netinkama, gal net grėsminga.

Kita vertus, neigiama nuostata į lenkų ir lietuvių santuoką susiformavusi seniai. Tikiu, kad ji kiek sąmoningai, kiek nesąmoningai perduodama iš kartos į kartą. Bajorų laikais lenkai save laikė „slėkta“, o lietuviai buvo vadinami „chlopais“ (suprask – žemesnio sluoksnio, mažiau vertingi). Tai skatino tautų susipriešinimą. Polonizacijos pasekmės stipriai paveikė lietuvių kultūros ir raštinijos formavimąsi ir raidą. Natūralu, kad dėl nuo XVI iki pat XX a. vykusios polonizacijos susiformavo lietuvių įsitikinimas, jog norint išlaikyti kalbą, kultūrą, tapatybę visų pirma reikia kovoti su lenkais, vengti su jais santuokų. Punsko ir Seinų kraštui likus Lenkijos sudėtyje šis klausimas aktualus iki šiandien.

Psichologijoje kalbama, kad pagrindiniai įsitikinimai ir gyvenimo taisyklės perduodamos savoje šeimoje tėvų. Tad nenuostabu, kad mūsų seneliai, kovoję su lenkais dėl lietuviškų pamaldų bažnyčiose, pamokų mokyklose ir kultūrinės veiklos, perdavė mūsų tėvams nuostatas, kad „lenkų reikia

saugotis“, „su lenkais susidėti nesaugu“, „nuo lenkų reikia gintis“, „susidėjęs su lenku nutautėsi“, „lenkas blogas“. Nuosaikesnes nuostatas diegia ir mūsų tėvai – kiek sąmoningai, o kiek nesąmoningai. Todėl ir požiūris į mišrias lietuvių ir lenkų šeimas mūsų krašte nėra labai palankus. Mano subjektyvia nuomone, tolerancijos šiuo klausimu mūsų krašte vis daugiau. Keičiasi laikai – keičiasi ir įsitikinimai. Gal kiek lėčiau, negu norėtųsi.

J. S.: Suprantu, kad kuriantis mišrioms šeimoms yra tikimybė nutautėti, bet ar tai nėra kiekvieno individualus reikalas? Jeigu man svarbu palaikyti kultūrą, saugoti kalbą, tai iki galo laikaisi savo pozicijos. Man neturi įtakos nei nauja gyvenamoji vieta, nei mane supantys žmonės, tiesa?

A. J.: Tuo metu, kai susitinka du jauni atskirų tautų žmonės ir įsimyli, abu yra nusiteikę išlaikyti savo tapatybę ir tuo pačiu mokytis vienas kito kalbos, pažinti kultūrą. Bet ar jie galvoja apie vaikus, kurie turės su kuo nors tapatintis? Viskas priklauso nuo poros, kuriančios mišrią šeimą, nuo jos susitarimo ir brandumo. Turime nemažai pavyzdžių, kai mišrioje šeimoje auklėjami vaikai praturtinami dviejų kultūrų vertybėmis.

Kalbant apie požiūrių skirtumą, kartais nereikia ieškoti jų mišrioje šeimoje. Požiūriai skirtingi būna ir lietuvių šeimose. Pasitaiko, kad pradedama konkuruoti dėl to, kas iš poros įdiegs daugiau šeimos, kurioje pats gimė, taisyklių. Kartais pagalvojau, kad esame vedami konformizmo. Iš prigimties esame tinginiai. Juk visi pasaulio išradimai – dėl patogumo. Kalbant apie mišrias šeimas, būna taip, kad viena pusė iš nenoro ar tingėjimo paaukoja savo kalbą. Štai pavyzdys iš mūsų krašto: susituokia lenkas (-ė) su lietuve (-iu). Kadangi abu gyvena Lenkijoje ir moka valstybinę kalbą, dėl patogumo bendrauja

lenkų kalba, nes vienas iš jų nemoka lietuviškai. Tarsi taip yra paprasčiau, patogiau.

J. S.: Nereikia dirbti, ar ne? Iš tingėjimo prarandama galimybė išmokyti kalbą. Taip ne vienoje mišrioje šeimoje lietuvių kalba nustumama į šoną. Nevertinama to, ko nenešiojama ant pečių.

A. J.: Viena mano draugų pora sukūrė mišrią šeimą. Lietuvė ištekėjo už alžyriečio. Nusprendė pasilikti gyventi Lietuvoje. Vėliau susilaukė sūnaus. Vyras su vaiku kalbasi arabiškai, o moteris – lietuviškai. Tarpusavyje pora kalbasi tik angliškai. Sūnus, kuriam vos daugiau kaip metukai, supranta paliepiamus ir viena, ir kita kalba bei jau pradeda suprasti angliškai. Tai puikus pavyzdys, kai šeimoje nėra priimama kalbėti tik viena kalba. Kalbų mokėjimas praturtina vaiką. Tapatumas formuojasi kitoks, bet tai nereikia, kad vaikas nemylės ar negerbs savo motinos ir tėvo kalbos, kultūros ir tradicijų. Vėlgi viskas priklauso nuo tėvų brandumo auklėjant vadovautis ne konkuravimu, o bendražmogiškosiomis vertybėmis.

J. S.: Manau, kad mes labiausiai bijome kraujomaišos.

A. J.: Iš tikrųjų tai mes bijome ne pačios kraujomaišos, o iššūkių, kurie laukia sukūrus mišrią šeimą. Nerimaujame dėl aplinkos nusistatymo ir reakcijų, dėl tarpusavio sutarimo. Dažniausiai einame paprastumo link, kad tik nereikėtų derintis.

J. S.: Aplinkiniai dėl tokios šeimos tikrai gali nerimauti. Gal dėl to, kad mišrių šeimų vaikai dažniausiai pasirenka lenkiškas mokyklas, kalba lenkiškai, gėdijasi savo šaknų. Ir gal dėl to, kad mes, lietuviai, labai bijome būti nuskriausti, pažeminti. Juk tokių atvejų pas mus būna.

A. J.: Aplinkinių nerimas dėl nutautėjimo yra pagrįstas, tačiau ne kiekvienai atveju teisingas. Iš tikrųjų mišrioje šeimose dažniau pasirenkama vaikų ugdyti „daugumos kalba“, t. y. lenkų, motyvuojant geresniu vaiko prisitaikymu visuomenėje, mažesniu krūviu mokykloje ir pan. Tėvų paskatos yra geranoriškos, tačiau neįžvelgiami pavojai – mažumos kalba ir kultūra nyksta greičiau, nesiformuoja lietuviškas tautinis tapatumas. Savo šaknų neigimas yra tik to pasekmė. Brandi asmenybė geba savyje integruoti daugiakultūriškumą ir daugiakalbiškumą, gaudama iš to daugiau naudos ir turėdama pranašumą prieš kitus. Mano vyras ir draugai daugelį kartų yra sakę, jog man pavydi, kad moku dvi kalbas. Aš per studijas pirmuosius pinigus gavau už lenkų-lietuvių kalbų vertimus. Ieškant darbo pagal specialybę, darbdaviai, pamatę CV sąrašą kalbų, kuriomis gebu bendrauti, juokaudavo, kad esu poliglotė. Tai teikdavo man daugiau pranašumų nei trūkumų.

Punsko ir Seinų krašto jauniejiems tėveliams reikia suvokti, kad lietuvių kalba, kuria bendrauja tik per 3 mln. žmonių, nėra grėsmė lenkų kalbai, kuria bendrauja pasaulyje apie 44 mln. žmonių. Tokios retos kalbos mokėjimas yra privalumas. Reikia įsisąmoninti, kad nemokydami savo vaikų lietuvių kalbos ir kultūros mes iš tikrųjų juos skurdiname: nutraukiamas ryšys su giminės istorija, apsunkinamas bendravimas su artimaisiais, nesuteikiamas daugiakalbystės pranašumas. Moksliniai tyrimai rodo, kad daugiakalbiškumas ir daugiakultūriškumas yra turtas, galintis labai padėti tiek kuriant asmeninį ir socialinį gyvenimą, tiek siekiant profesinės karjeros.

J. S.: Sakoma, kad kiekviena santuoka, tai sunkus darbas. Ar mišrioje santuokoje reikia dvigubai daugiau dirbti?

A. J.: Iš psichologinės pusės kosmopolitinėje visuomenėje žmogaus vertybių sistemoje ne tiek jau ir svarbu išlaikyti savo kultūrą, kalbą ir tradicijas. Iš viso santuoka, tai nuolatinis darbas nuo pat įsimylėjimo iki mirties. Mišrios šeimos susiduria su tokiais iššūkiais, su kokiais nesusiduriama vienos tautos šeimoje. Tarkim, mišri šeima mūsų krašte gali kelti tokį klausimą: kuriame mieste gyventi? Jeigu pasirenkamas Punkskas, lietuviška aplinka turės tokiai šeimai įtakos. Ji labiau bendraus su lietuviais, galbūt jungsis prie vietinės kultūrinės veiklos. Jeigu bus pasirinktas koks nors Lenkijos miestas, normalu, kad ją sups lenkiška aplinka.

J. S.: Ar mišrioms šeimoms nereikia didesnio aplinkos palaikymo ir supratimo? Tokia šeima gali jaustis atstumta.

A. J.: Sutinku, kad aplinka turi palaikyti tokią šeimą. Būna, kad aplinka turi neigiamų nuostatų lenkų ar lietuvių atžvilgiu. Mėgstama žmonėms lipdyti etiketes. Sakoma, kad jeigu lietuvis (-ė) susituokė su lenke (-u), tai tikrai tokia šeima nutautės. Dėl tokių etikečių mišrioms šeimoms kartais palankiau gyventi neutralioje aplinkoje, kur jos galės susikoncentruoti ir puoselėti santykius, derinti skirtumus, nejausdamos aplinkinių spaudimo.

Patariama išeiti iš siauro mąstymo ir žiūrėti į gyvenimą plačiau, pasidomėti, kaip kiti susitvarko su panašiais iššūkiais. Mišrių šeimų kūrimosi nevadinčiau problema. Tai iššūkis, kuris gali ir auginti mus kaip asmenybę.

Visoms šeimoms, tiek vienatutėms, tiek daugiatautėms, palinkėčiau neužmiršti puoselėti santykių, kuriuose svarbiausia yra pagarba, nuoširdumas, įsiklausymas ir pastangos rasti bendrą naują kelią.

Vidugirių mokyklos praeities skambučio aidai

Antano Stoskeliūno (g. 1939 m. vasario 22 d.) prisiminimai

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

Imokyklą pradėjau eit per anksti, dar neturėjau 7 metų. Ėjo vyresnė sesuo Ona, gimusi 1935 m., tai ir aš ėjau. Pradėjau mokytis Kadziauskų namuose (jie jau buvo iškelti į Lietuvą). Kartu mokėsi labai įvairaus amžiaus vaikai. Su manim mokėsi ir Kastantas Kraužlys, gimęs 1932 m. Taigi po karo į tą pačią klasę ėjo 7 ar 8 metų vaikai ir dvigubai vyresni.

Kai pradėjau lankyti mokyklą, tai Valukonytė (Walukanis) mokė. I klasėj vaikai nemokėjo lenkiškai, o mokytoja lietuviškai. Lietuviškai nemokėjo, bet lašinių, sviesto ir kiaušinių tai šia kalba paprašydavo. Mažai mokytojai uždirbo, tai vaikų prašė, kad atneštų. Kurie turėjo, tai ir atnešdavo, bet ne visi turėjo. III klasę kartojau, nes pirmus metus daugiausia praganiau. Ganiau savo tėvų karves. Net ir Paliūnuose, ten, kur dabar dvaras, bet ne tik. Žmonės buvo išvaryti į Lietuvą, tai daug tuščių laukų buvo. Iš Vidugirių daug kas varė karves ganyti į Paliūnus.

I ir II klasėse tai buvo po kokias tris pamokas. Viskas vyko lenkiškai. Viena mokytoja dėstė dviejose klasėse. Užduoda mums rašyti ir išeina į kitą klasę. Kartais rašėm, o kartais neklausydavom, ir tik erzelis kildavo. Turėjau elementorių, sąsiuvinį, pieštuką. Sąsiuviniai buvo be linijų, langelių. Vyresnėse klasėse tai jau ir po septynias pamokas buvo. Jau buvo visiem dalykam vadovėliai, istorijai,

geografijai. Ir sąsiuviniai jau su linijom ir langeliais atsirado. Baltais lapais sąsiuviniai buvo tik piešimo pamokoms. Turėjom ir vandeninius dažus, tai tuoj visi išsitepliodavom. Knygas ir sąsiuvinį pradžioje nešiau krepšy, kuris buvo pasiūtas iš paprasto audeklo, o vėliau turėjau medinę kuprinę, tai jau buvo gerai. Tačiau ne visi turėjo tokias kuprines.

Valukonytės laikais buvo ir tikyba. Prieš pamokas ir po pamokų visi sustodavom ir meldėmės. Mokėjau „Tėve mūsų“ ir „Sveika, Marija“ lenkiškai.

Prisimenu, buvau kokioj III klasėj. Vieną dieną nebuvo mokytojo, tai mes, mokiniai, laisvi dukom lauke. Mokykloj buvo išpuvęs slenkstis, tai aš su Juozu Agurkiu iš Vidugirių, už mane kokiais 3 metais vyresniu, išėmėm tą slenkstį, išnešėm laukan ir uždėjom ant vartukų (darželis tvora aptvertas ir varteliai buvo). Kitą dieną reikėjo su tėvais ateit į mokyklą. Tėvas pabarė, nes tokį kelią reikėjo eit ir daug laiko sugaišt. Bet gerai viskas baigė, nes Agurkis buvo stalius, o mano tėtė lentas davė. Dar tėtė mokytojui pasakė, kad toks paires slenkstis tai mokyklai ir netinka.

Kitą kartą kažką pasakiau ar paerzinau už mane 3 arba 4 metais vyresnį Antaną Nevulį iš Pelelių. Jis ėmė mane vytis. Aš bėgau iš klasės laukan ir greit uždariau duris, o jis nespėjo sustoti ir su durimis išlėkė į priemenę (prieangį), liko tik rėmai.

Visi Vidugirių mokyklos mokiniai sodelyje prie Kadziauskų namo galbūt 1953 m. pavasarį (viršuje Birutė Tumelytė-Paransevičienė, mokyklos vedėjas Bogusław Ustach, Julija Stoskeliūnaitė-Ustach)

Mokykloj turėjom kamuolį. Parsinešiau jį namo, nes buvo suplyšęs. Tėtė jį susiuvo, o mokykloje pripūtėm oro. Buvo rankų darbų pamoka, Milkauskas vedė. Aš spyriau tą kamuolį, o jis – tiesiai pro duris į kitą klasę. Ten Ustachas pamoką vedė. Na išpyriau, tai ir pasiimti reikėjo nueiti. Ustachas man ėmė sukti ausį. Milkauskas mane užtarė, sakydamas, kad čia tokia mūsų pamoka, bet ausis dar ilgai degė.

V ir VI klases tai jau lankiau pas Moliušius, nes Kadziauskų name vietos nebuvo, klasių daugėjo. Mokinių klasėj tai buvo daugiau kaip dešimt. Su manim mokėsi Verutė Berneckaitė ir Algirdas Berneckas iš Skarkiškių, Vitas Valinčius ir Vitas Senda iš Navinykų, Julė Pykytė iš Navinykų, Magdė Markevičiūtė (Burdinienė) iš Agurkių, Juozas Pachuckas iš Taurusiškių, Edvardas Kalejta iš Paliūnų, Ieva Krakauskaitė (Sidarienė) iš Vilkapėdžių, Albinas Balulis iš Pelelių. Dauguma mokinių tai lietuviai, tik nuo Krasnavo buvo lenkai. Jurkevičiukas, Babrauskučiai

iš Juodeliškių ar Bubelių.

Nuo I klasės mokino mus lenkiškai, o nuo kokios IV klasės jau buvo ir rusų kalbos pamokos. Ir tik VI klasėj vieną dieną ateidavo Bronė Vainaitė (Kliučinykienė) iš Vidugirių, Juozo Vainos sesuo, ir vedė lietuvių kalbos pamokas. Tik mes jau buvom išdykę ir vedėjui lenkui jos nerūpėjo, tai dažnai krėtėm pokštus. Žiemą, kai buvo šalta, sustumiam suolus prie krosnies, stovim, šildomės ir neklausom mokytojos. Būdavo, kad mokytoja apsiašarojus išeina iš klasės. Lietuviškai skaityt ir rašyt išmokau, kai mano vaikai pradėjo eit į mokyklą. Rašyt ir dabar gerai nemoku.

Į mokyklą eidavau apsiavęs medžiokais, bet kai tik sniegas nutirpdavo, tai basas, nes jie labai kojas aprindavo. Dažnai būdavo, kad dar pakelėse sniegas, o aš medžiokus pakišu po tiltu ir bėgu į mokyklą basas. Žiemą turėjau medžiokus apkaltus su auliukais. Juos padarydavo tėtė arba Petras Valinčėlis, Aukso Obuoliuku vadinamas. Valinčiai buvo iš Vidugirių, už Moliušių gyveno.

Jų šeima iškelta į Lietuvą. Petras slapta perbėgo sieną atgal. Greit sieną sustiprino, ir jo šeima negalėjo sugrįžti. Taip Petrus ir liko vienas, atskirtas nuo savųjų.

Mokykloje buvo privaloma švęsti Gegužės 1-ąją. Tada nori ar nenori – visus vaikus veždavo į Seinus, kur žygiavo eiseną. Vaikai ėjo su vėliavukėm, kurias pasidarydavo mokykloj iš popieriaus. Prisimenu, kad grojo orkestras. Kai jau nėjau

į mokyklą, tai aš turėjau vaikus vežt į Seinus, nors pats dar buvau vaikas. Taip galėjau „atsiskaityt šelvarką“. Tai buvo tokia prievolė kaimo žmonėms, dažniausiai darbai prie kelių, tiltų. Reikėjo kažkiek dienų atidirbt valdžiai. Prisimenu, kad nuo vieno arklio reikėjo 1 kub. m akmenų ant kelio nuvežt. Jei turėjai tris arklius, tai 3 kub. m akmenų. Kad „atsiskaitytčia šelvarką“, iš Trakiškių į mokyklas vežiojau anglį.

Baigiau šešias klases ir numirė tėtė. Turėjau knygas nusipirkęs VII klasei, gal du kartus dar nuėjau, bet daugiau jau negalėjau, reikėjo namuose mamai padėti. Kartais Magdutė Markevičiūtė ir Julė Pykytė užsukdavo pas mane, kai dirbau netoli kelio, ir klausdavo, ar nenoriu eiti į mokyklą. Jos eidavo namo, o aš, kol matydavau jas iki Sakavičių kalno, stovėjau užsiašarojęs. Taip labai labai norėjau eit į mokyklą. Tai buvo 1952-iejį, aš turėjau tik 13 metų.

Pirmosios žinios apie tautiečius

JONAS JURAVIČIUS

Pirmą kartą apie vadinamąjį Seinų-Suvalkų-Punsko trikampį sužinojau prieš keturis dešimtmečius. Pas kaimyną Andrių Berulį, Mirosłavo miestelio gyventoją, suradau jo mirusio brolio Kazimiero Berulio archyvą. Tas „archyvas“ tilpo dideliam lagamine.

Kazimieras Berulis gimęs JAV. Su tėvais į Lietuvą sugrįžo 1906 m., Mirosłave nusipirko sodybą. Anksti mirus tėvui gyveno labai vargingai. Baigė Seinų „Žiburio“ gimnazijos pirmąją laidą, žinoma, jau Lazdijuose. Mokėsi Kauno universitete. Mokėsi ir dirbo, buvo dienraščio „Rytas“ redaktorius Kaune, vėliau pakviestas į Telšius, vadovavo laikraščiui „Žemaičių prietelius“.

Žurnalistas Kazimieras Berulis didelę meilę jautė Seinų kraštui. Jis visą tarpukarį, Lietuvos nepriklausomybės laikotarpiu, domėjosi šiuo kraštu. Iš visų Lietuvoje leidžiamų laikraščių surinko daug straipsnių apie tuometinius įvykius Seinų-Suvalkų-Punsko trikampyje. Visų jų turinys panašus: tai Lenkijos lietuvių vargai ir sunki padėtis. (Šių straipsnių rinkinį perdaviau Punsko literatūros muziejaus vadovui Adomui Sitarskiui.)

Keletą egzempliorių turėjau „Šaltinio“. Žinojau, kad savaitraštis „Šaltinis“ buvo pradėtas leisti 1906 m. kovo mėnesį. Pati pradžia buvusi sunki: leidėjams – nes mažai buvo prenumeratorių, skaitytojams – nes nesitikėjo, kad lietuviškas raštas nebus vėl uždraustas. Kultūrinis gyvenimas buvo bepradedęs atgimti. Caro valdininkai stengėsi valdyti pagal senus, viską draudžiančius įstatymus. Gal

jie nežinojo apie pakitimus Rusijoje? O gal jiems tai buvo naudinga?

„XX A. PRADŽIOS LIETUVIŲ GYVENIMAS „ŠALTINIO“ PUSLAPIUOSE“

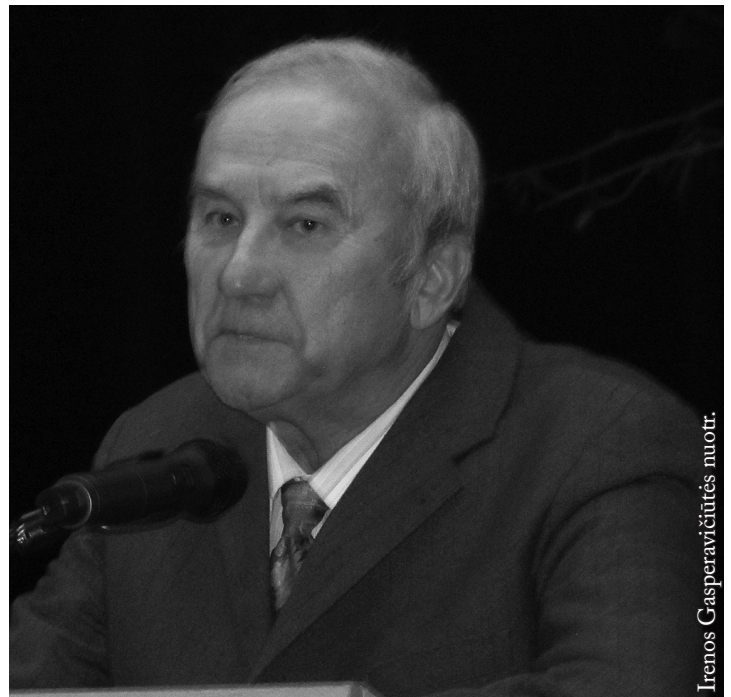
Pasinaudojau savaitraščio „Šaltinis“ rinkiniu (per 9 metus išleistų numerių), kurį sudaro aštuoni su puse tūkstančio puslapių. Surinkau tik tuometines trumpas žinutes iš Seinijos lietuviškų vietovių. Jų tematika – ne tik švietimo ir kultūros įvykiai, bet ir buitinės nelaimės, valdininkų savivaliavimas, žmonių migracija į užjūrį ar Prūsiją. Atsispindi taip pat lietuvių ir lenkų santykiai, kasmet blogėjanti padėtis. Visos šios žinios sudėtos į 160 puslapių knygelę pavadinimu „XX a. pradžios lietuvių gyvenimas „Šaltinio“ puslapiuose“.

Įvykiai dėstomi chronologiškai tvarka: apie pirmuosius demokratijos dainius, rinkimus į Rusijos Dūmą. Čia gyvenantys žydai linkę savo balsais palaikyti lietuvius, todėl į Dūmą patenka du lietuviai, išrinkti Suvalkijoje. Į paskutinę Dūmą išrinktas seminarijos profesorius kun. Juozapas Laukaitis.

Skaitant šią knygelę matyti, kad pagrindinį

švietimo ir kultūrinį darbą tuometiniame lietuvių gyvenime atliko lietuviškai kunigai. Lietuviškų laikraščių ir knygų leidybą organizavo Seinų kunigų seminarijos kunigai – dėstytojai. Skaitome skelbimus, kada stojamieji egzaminai į Seinų kunigų seminariją, kas priimti, kam suteikiami šventimai. Kiekvienais metais į ją stoja vis daugiau lietuvių iš Suvalkijos. Nors seminarijoje vyravo lenkų kalba, bet ši mokslo įstaiga padarė didelį darbą gaivinant Suvalkijoje lietuvių. Praūžus Pirmajam pasauliniam karui besikuriančiai Lietuvos valstybei didelę paramą teikė buvę Seinų kunigų seminarijos auklėtiniai.

Galime palyginti, kuriuose kaimuose lietuvių gyventa prieš šimtą metų ir kur jie gyvena dabar. 1909 m. Berznyke išrenkamas

Jonas Juravičius

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

seniūnu lietuvis Saliamonas Baniu-
lis, tolimame Vizainyje prieš Pirmąjį
pasaulinį karą valsčiui vadovauja irgi
lietuvis. Didelis lietuviybės gairinto-
jas Vizainyje buvo kunigas Brundza.
Parapijiečiai stebėjosi, kad sutikęs
žmogų su juo kalbasi lietuviškai.
O kai išgirdo, kad kunigai tarp sa-
vęs zakristijoje kalbasi lietuviškai,
buvo abejojančiųjų, ar jie nenuside-
da Bažnyčios įstatymams. Nuo seno
dvasininkai aiškino, kad lietuvių
kalba netinkama vartoti bažnyčiose.

Į knygelę nepateko „Šaltinio“ pa-
teiktos žinios apie platų katalikų
švietimą, bažnyčių statybą, lietuviškų
pamaldų įvedimą bažnyčiose, lenkų
pasipriešinimą lietuviškų pamaldų
įvedimui, žmonių materialinės gerovės
kėlimą, kovą su girtuoklyste, naujoves
dirbant žemę, auginant javus ir kt.

SEINAI PRIEŠ ŠIMTMETĮ IR ŠIANDIEN

Prieš šimtmetį Seinai tautiniu
atžvilgiu buvo margaspalvis mies-
tas. Kunigų seminarijoje mokėsi 80
klierikų (1909 m.). Bazilikoje žmo-
nės meldamiesi matydavo vyskupą.
Sinagogai Seinuose negalėjo prilygti
jokia kita apylinkės žydų maldykla.
Vokiečiai protestantai turėjo savo
kuklią kirkę. Miesto turguje pre-
kiavo Seinų apylinkėse gyvenantys
rusai sentikiai. Šiandienos istorikai
įsitikinę, kad tuo metu mieste galėjęs
egzistuoti universitetas, jam būtų pa-
kakę vietinių aukšto lygio dėstytojų.

Visų čia išvardytų dalykų Seinuose
seniai jau nebėra, bet veikia lietuviška
mokykla, „Lietuvių namai“, Lietuvos
Respublikos konsulatas, bazilikoje
laikomos mišios lietuvių kalba.

Lietuvos konsulato Seinuose va-
dovo iniciatyva Vyskupų rūmuose
įvyko „Šaltinio“ 110-ųjų metinių mi-
nėjimas. Čia buvo pristatoma knyga
„XX a. pradžios lietuvių gyvenimas
„Šaltinio“ puslapiuose“. Šią knygą
pristatė ir Šv. Kazimiero draugija
„Lietuvių namuose“. Tik gaila, kad
nei viename pristatyme nebuvo ga-
limybės šios knygos įsigyti.

Rimo Tumino spektaklį Graikijoje žiūrėjo 14 tūkstančių žiūrovų

„Ar žmogus gali būti panašus į Die-
vą?“, „Ar jis turi dieviškąją kibirkštėlę,
kad galėtų spręsti pats?“, „Ar jam skir-
ta suvokti ir pažinti savo gyvenimą, o
pažinus pripažinti save kaltu?“ Atsa-
kymų į šiuos klausimus kviečia ieškoti
režisierius Rimas Tuminas, kuris su-
rengė įspūdingą Sofoklio „Edipo ka-
raliaus“ premjerą Graikijoje.

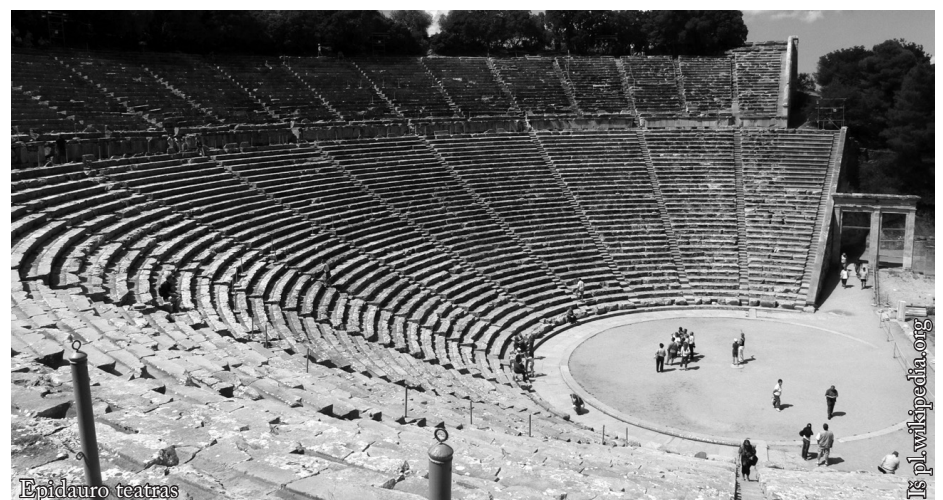
Režisierius R. Tuminas jau ne pir-
mą kartą ėmėsi „Edipo karaliaus“,
parašyto prieš pora tūkstančių metų,
ir vėl bandė ieškoti atsakymų į jame
slypinčius klausimus. „Mūsų tėvų
karta galėjo pripažinti, išgyventi kal-
tę, o gal ir nubaust save. Kas šiandien
taip gali pasielgti? Šiandien to nie-
kas net nežada daryti. Dabar niekas
nekaltas. Apie jokią garbės kodeksą ir
orumą niekas negalvoja. Čia pagrindi-
nė Edipo mintis, pagrindinis smū-
gis“, – sakė R. Tuminas.

Garsus Lietuvos režisierius „Edipą
karalių“ statė su Graikijos Nacionali-
niu ir Rusijos J. Vachtangovo teatrais.
Be R. Tumino, prie šio pastatymo
dirbo dar keturi lietuviai, ištikimi jo

bendražygiai: scenografas Adomas
Jacovskis, kompozitorius Faustas La-
tėnas, Gabrielė Tuminaitė, kuri dir-
bo su Graikijos Nacionalinio teatro
choristais, ir choreografė Andželika
Cholina.

„Edipas karalius“ – tai garsiausia
antikinė graikų tragedija, kuri pirmą
kartą buvo pastatyta 425 m. pr. Kr.,
per Peloponeso karą, žymintį Grai-
kijos aukso amžiaus pabaigą. „E-
dipas karalius“ – tragedija apie žmogų,
kuris išdrįso ignoruoti likimą, lėmusį
užmušti tėvą ir vesti motiną. Visos
žmogaus pastangos apgauti likimą
yra beprasmės prieš jo galybę. Sofok-
lis teigia, jog žmogus yra atsakingas
už savo veiksmus, tad ir Edipą vaiz-
duoja ne bejėgį, o pasitikintį savimi.

Epidaurio amfiteatras, kuriame įvy-
ko premjera, yra vienas geriausiai iš-
silaikiusių antikinių teatrų Graikijoje
ir talpina apie 14 tūkstančių žiūrovų.
Į šį prestižiškiausią vasaros renginį
– Atėnų ir Epidaurio festivalį – suva-
žiuoja režisieriai, teatro trupės iš įvai-
rių Europos šalių.

Neeilinių gabumų meistras

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Šių metų rugsėjo 28 d. netekome Seinų krašto lietuvių saviveiklininko Broniaus Sidario. Jis užaugo kleviškių Antano ir Bronės (Valinčiūtės iš Trakiškių) Sidarių šeimoje su vyresnėmis sesėmis Maryte ir Aldute. Anksti mirus mamai, tėvas negreit vedė, pats augino vaikus ir ūkininkavo. Sunkūs laikai buvo. Žmonės pamena, kaip jis rūpinosi mažiausiu sūneliu: „Acigula prieg vaikelio, o bonkutį su pienu prie šono pasdeda, kad pašiltų lovoj, ir pagyrdo, kap apsišyla. Tep menčinosi žmogus, alia sveikas vaikucis ir augo. Užaugo an gero žmogaus ir visiem raikalyngo.“ Tik kiek vėliau Antanas Sidaris vedė Kastulę Rėkutę iš Burbiškių. Vaikų daugiau nesusilaukė.

Jau ankstyvoj jaunystėj Sidarių vaikams reikėjo eiti duonos ieškoti, nes ūkis buvęs mažas. Tėvas ir pats ėjo po žmones užsidirbti. Jis mūrijo krosnis ir kasė šulinius. Labai gilius iškasdavo. O vandens gyslas surasdavo ir šuliniui vietą nurodydavo be galo nagingas kaimynas Antanas Marazas.

Antano Sidario sūnus Bronius vedė Antano Marazo anūkę Danutę Jonušonytę. Jiedu susilaukė trijų dukrų: Gražinos, Lidijos ir Cecilijos. Mergaitės baigė Seinų pagrindinę mokyklą, vyriausioji mokėsi Punsko licėjuje, visos baigė studijas. Vyriausioji ir jauniausioji sukūrė šeimas Punske, o vidurinioji – Australijoje, kur gyvena motinos sesė. Dukros tėvams Broniui ir Danutei padovanojo septynis anūkus, kurių seneliai nekantriai laukdavo apsilankant. Bronius su žmona visus dosniai apdovanodavo savo kūrybos darbais: drožiniais ir siuviniais. Broniaus

Bronius Sidaris

darbai iš medienos iki šiol puošia „Lietuvių namų“ patalpas, „Karčiama“. Tėvai ir pas dukras atvykdavo ne tuščiomis, vis savos kūrybos darbų dovanodavo.

Sidariai patys statėsi ir dailino savo namus Seinuose, vėliau padėjo ir dukroms statytis bei įrengti. Bronius gražių dalykų padaręs ne vienuose namuose Seinų mieste ir apylinkėje.

Bronius Sidaris vaidino Seinų teatro trupėje, režisuojant Algirdui Nevuliui, vėliau Daliai Jankauskaitei. Pasižymėjo neeiliniais gabumais ne tik vaidindamas, bet ir ruošdamas dekoracijas. Tos spektaklių dekoracijos išlikusios iki šiolei. Specialių mokslų nebuvo baigęs, bet gabumų kurti nuostabių turėjo. Sugebėjo iš nieko padaryti gražių dalykėlių: drožę, piešę, tapę, dailino, dėliojo plyteles. Prie Žagarių bažnytelės Bronius paruošė 1990 m. iš Lietuvos parvežtam paminklui postamentą. Turėjo nepaprastų gabumų ir turtingą vaizduotę. Visi, kam teko matyti jo

darbus, stebėjosi Broniaus gebėjimais. Jo rankose paprastas medienos gabalėlis virsdavo gražiausiu stebuklu, nepakartojamu darbeliu.

Broniaus draugas Kostas Buračiauskas iš to paties Klevų kaimo prisimena, kaip jie į Kilčėnų mokyklą sykiu eidavo. Abu baigė šios mokyklos keturis skyrius. Pas Pavelkus tada buvo mokykla. Kostas dar Klevuose ir Lumbiuose mokėsi. „Pas Čeplinskų bibliotekoj susicikdavom, – pasakoja Kostas Buračiauskas. – Jo tėvukas apsiskaitis buvo. Patefono paklausom, išmokino šakmatais lošč. Ir Bronio tėvukas, ir Bronius, ir aš gerai lošėm iki paryčių.“

Pamatiau pas Čeplinskų an lancynos nulipdyta kap skulptūra. Cik vėliau matiau, kap darė. Priskasa šlynės, su vandeniu sumynko ir lipdo. Veidas kap cikras. Sakydavo: bile plikas. Jam kap cikras Leninas pavyko.

Šitas šviesus Klevų kaimo žmogus Čeplinkas gyveno Bronio kaiminystėj ir savuose namuose bibliotekų turėję (sodyba neišliko, nes po jo mirties šeima išvyko į Ameriką – E. P.). Tai arba po žmones išveždžinėję knygas, arba pacys vakarais ateidavo skolycis knygu, tai lošč šaškėm.

Va da ir kitokių dalykų gražų primslydavo Bronius. Medžoklinį dziržų padaro ar vadzytas finkes – tokius medžoklinius peilius, tai strėlėm šaudzyc lankų išdabina, iš kadagio išlankia ir išdrožinėja. Paskui pasi-gyrė, sako: „Žūrėk, kap šaus“. Insukė rankenuki ir net nubalo... Sako: „Neveikia“. Tai vėliau, po kiek metų, sužinoj, kad tėvukas kažkų nusukė, kad nesusižaistų vaikai šaudzycdami strėles.

Broniaus Sidario tapyta pilies siena vaidinimui „Pilėnų kunigaikštis“

Važinėjom motociklais. Hufcun Bronius pirma nuėję su Jonu Karnec-
kų, o paskui in karuomenę dzviem
metam kiba Bartošicuose.

Bronius buvo no mažumės be galo
gabus, kap ir jo tėvas bei kaimynas
Antanas Marazas, iš katro nusizūrėjo,
kap padaryc paukštukus, katriej pri-
tvircyci an lantukės dzubena, kap imi
sukcie rankenuki. Ir tėvas jo darbštus
buvo be galo. Bronius, tarnaudamas
Lenkijos karuomenėj, nulipdė tų
čėsų vadų skulptūras. Tadu labai pa-
ciko viršinykam ir jam už nulipdzy-
mų paskyrė dzvi savaites atostogų, ir
net avansavo iki kapraliaus. Kap kas
nevierino, kad moka nulipdzyc, tai
padarė ir tam. Da pasidarė ir savo
portretų. Kap savo darė, rodė, kad visi
pamacytų.

Pjūklų padarė pats, nudrožinė-
jo iš liepos kelmuko. Išėjo graži
moteris tautiškais rūbais, verpia ar
sviestų muša, judzina koju ir kruta
figūra. Medzis jo rankose, kap sako,
prabilidavo.

„Krištolinį kurpaitį“ vaidinom
Lumbiuose mokykloj (su lie-
tuvių kalbos mokytoju Genuti
Abukauskaiti-Muliarčikieni). Ir jo

sesuoj Marytė vaidino. Vaidintojus
veždavo arkliais Brazinskas Anta-
nas iš Lumbių, katro dukra Onutė
irgi vaidino. O pas Vinikaicus stuboj
repeticijos vis ir lauki. Krasnagrūdos
mokykloj pasirodėm. Pamatėm, kad
gerai insijauca in rolį. Bernaudami
vaidinom sykiu „Septynias ožkenas“.

Klevuose statėm apie 1972–73 m.
„Tėviškės pastogėje“. Tadu Jonas Mar-
cinkevičius vedė. Sako: „Raikia Vyties,
iš kur imsim?“ O Bronius sako: „Pa-
darytau, kad turėtau kur pažūrėc...“
O man kap sykis sesuoj Marytė iš
Amerikos atvirutį buvo prisiuntus, tai
aš jam parodiau. Isivaizduokit – tos
atvirutės pacam kampuki mažą Vytis,
tai nabagas pagal tų, sakyc, mažukų
paveikslukų padarė gražų, dzidelį
Vytį ir da aprėmino gražais išraižy-
tais medziniais rėmais. Prie lempų
atrodė, kad vėliava net plevėsuoja,
o žirgas kojās kiloja. Kap in Kreivė-
nus vaidyc pas Venslauskus nuvažā-
vom – dzidelė trispalvė aprėmyta, an
trispalvės Vytis, atrodė, kad net žirgas
judā. Klausinėjo tadu žmonės, iš kur
ėmėm trispalvį ir Vytį. Tadu abudu
broliai Venslauskų sakė: „Gražu, labai
gražu, alia gerai svecima akis tegu

nepamato, ba kap „kaimy-
nai“ pamacyt, tai nelikt nei
šito kluono, nei jūs vėliavos“. Tadu
jau nebuvo cenzūros, nereikėję visko
išversdzinēc iš lietuvių in lenkų kalbų,
cik reikėjo melduoc vaidinimus
ir šokius, kad po vaidinimo
bus.

Mano tėvas su Bronio
tėvu buvo vienmecai. Kap
buvo karuomenėj Lomžoj,
tai pasima melsvų balandžį
pačtorų ir palaidza, tai par-
lakia už pora valandų.

Da prisiminiau, kap Bro-
nius medzinius rėmus dai-
lino. „Inkrustuoja“ iš abiejų
pusių žalvaru ir miedzu
– apmuša. Ir an dziržo iš-
dabina kiekvienų detalį.

Natūralios spalvos Šv. Tėvo
Jono Pauliaus biustas pas Skripkucį
an aukšto – cikiu, kad bus Bronio
darbas. Vytauto Didžiojo portretas
pas Algį Grigucų Klevuose kaboja.
Kap uošviai Jonušoniai išvažavo in
Australijų pas savo dukrų in svecus,
tai Bronius tinkuodamas išorį pa-
puošė namus ornamentais, kad ciej
nepažino grįžį namų.“

„Daug prisiminimų iš praeities
dzingo, – priduria Kostas. – In „Va-
gos“ leidyklų Vilniuj adavė mano
dėdė Gediminas Vinikaicis ir prieš-
karinių nuotraukų daug, ir an plono
popieraus surašytus prisiminimus
apie Seinijų. Neišlaido leidykla,
o rankraščiai dzingo. Gaila.“

Bronius Sidaris mirė būdamas 62
metų, toli nuo gimtųjų namų, bet
laidotuvės vyko Seinuose. Gedulin-
gas Mišias aukojo kun. Petras Gu-
cevičius, giedojo gausiai susibūręs
Seinų choras, atsisveikinti atvyko
daug giminių iš vietinių kaimų ir iš
Lietuvos. Lai Jam būna lengva gim-
toji žemelė, kurią taip labai mylėjo ir
gražino...

Tautiniai konfliktai Seinų kunigų seminarijoje

Rašinys, laimėjęs II vietą Lenkijos lietuvių draugijos š. m. birželio 6 d. suorganizuotame lietuvių kalbos ir literatūros konkurse licėjaus moksleiviams

ALMA VAZNELYTĖ

Kai 1826 m. vyskupo Mykolo Manugevičiaus iniciatyva Seinuose buvo įkurta kunigų seminarija, niekas nenučiuokė, kad Lietuvos istorijoje jai teks atlikti svarbų vaidmenį. Seinai įgijo didelę reikšmę: tapo vyskupijos ir lietuvių tautinio atgimimo centru. Deja, 1818 m. birželio 30 d. Seinuose įkurta vyskupija buvo dvilypė: parapijiečiai bei besimokantys klierikai laikė save lietuviais arba lenkais. Šis pasiskirstymas vėliau sukėlė tautinius konfliktus, tarpusavio santykių problemą ir kovą dėl tautos išlikimo. Seminarijoje daugumą sudarė lietuvių kilmės klierikai. XX amžiuje buvo jų maždaug pusė. Panagrinėkime šios institucijos istoriją šiek tiek plačiau.

Kodėl čia įkurta seminarija? Pirma, šiame krašte trūko dvasininkų pastoraciniam darbui. Antra – trūko kunigų, kurie galėtų tarnauti lietuviškoje vyskupijos dalyje.

Deja, dokumentuose nėra duomenų apie lietuvių veiklą seminarijoje. Oficialiai lietuvių kalba įvesta 1904/1905 mokslo metais. Itin svarbūs buvo 1863-ieji, kai lietuviai ir lenkai pralaimėjo sukilimą. Seinų krašte neįvesta jokių draudimų, tačiau spauda Nemuno krašte paskatino klierikus

įsitraukti į tautinio atgimimo veiklą. Sąžinėje atgijo tautinė savimonė, dėl to pradėta gerbti savo tautą. Kunigas Jonas Totoraitis pasakė, jog klierikai vis tiek turėjo tarpusavy kalbėtis lenkiškai, tačiau mėgo kartu su žmonėmis lietuviškai dainuoti. Stanislovas Jamiolkovskis pradėjo skatinti kitus profesorius konkrečiai veiklai: skatino rinkti dainas kaip „lietuvių poezijos pavyzdžius“, sakyti pamokslus gimtąja kalba. Šie veiksmai privedė

prie mokinių veiklos pagyvėjimo. XIX a. didelę svarbą įgavo Marijampolės gimnazija, mat iš jos į seminariją stėjo daugiausia kandidatų. Čia meilę tėvynei stengėsi įkvėpti Petras Kriauciūnas.

1889 m. savo darbais pasižymėjo klierikas Antanas Milukas, pasipriešinęs valdžiai, steigęs slaptas organizacijas, kurių tikslas buvo išmokyti būsimą kunigų kartą lietuvių kalbos. Dėl šios veiklos valdžia jį pašalino iš

Seinų kunigų seminarija

Irenos Gaspervičiūtės nuotr.

seminarijos. Tuomet klierikai, supratę, jog turi pradėti kovą su valdžia, ėmėsi griežtų konspiracijos priemonių. Klierikas Ignotas Čižauskas sukūrė penkiukių organizaciją, kurios branduolį sudarė penki asmenys. Organizacija plito tuo pačiu principu: kiekvienas narys turėjo suorganizuoti savo atskirą penkiukę. Be to, turėjo griežtai slėpti informaciją apie jų veiklą. Susitikimus organizavo slapta, „išėję pasivaikšiot į mišką ar iš anksto po sutartu medžiu susirinkdavo“. Pradžioje jie veikė be pavadinimo, vėliau priėmė „Šaltinio“ vardą. Deja, 1904 m. dėl vidinio konflikto organizacija siuro.

Klierikai nenustojo kovoti, kūrėsi vis daugiau bendrijų, kurios turėjo bendrus tikslus: palaikyti lietuviybę, lavinti kalbą, suartėti su liaudimi. Nariai mokėjo atitinkamą mokesťį. Už surinktus pinigus pirkdavo lietuviškas knygas, laikraščius. Susirinkimai vykdavo slapta. Jų metu diskutuota, skaityta referatus, lietuviškus leidinius, deklamuotos eilės. Antano Staniukyno iniciatyva kaupia nelegalią draudžiamų knygų bibliotekėlę. Įdomu, kad dvasininkai rėmė ir knygnešių veiklą: jie surinko tiek knygų, jog be problemų galėjo išdalinti po kelias visai parapijai. Stengėsi spausdinti savo laikraščius (pvz.: „Knapt“, „Visko po biskp“, „Viltis“, „Jaunuomenės draugas“), rašė straipsnius į lietuvišką spaudą, kūrė grožinius kūrinius, leido liaudies dainų rinkinius („Auksinės varpos“ ir „Rūtų vainikėlis“), vertė. Labiausiai literatūroje pasireiškė Antanas Milukas, Pranas Būčys, Juozas Laukaitis, Juozapas Vailokaitis, Andrius Dubinskas, Vincas Mykolaitis-Putinas, Jonas Reitelaitis ir kiti. Išliko informacija, jog kai kurie dvasininkai patys įstojo į knygnešių gretas. XIX a. antrojoje pusėje tautinė savimonė naujoje klierikų kartoje buvo tvirtai įsišaknijusi.

Kokie buvo lietuvių ir lenkų klierikų santykiai? Pasak J. Stakausko,

pastarieji nelabai sutiko su lietuviškos spaudos draudimo panaikinimu. Pats vyskupas Antanas Baranauskas norėjo suvienyti mokinius, steigdamas „Uoliųjų lygą“, tačiau ne visai po metų ji nustojo veikusi.

Tautinį konfliktą galime pastebėti taip pat vyskupų veiksmuose. Didelį įspūdį Seinų vyskupijos parapijų lietuviams padarė vyskupas Antanas Baranauskas, pirmas prašnekęs į tikinčiuosius lietuviškai. Atgarsį turėjo 1897 m. gruodžio 28 d. ingresas, kai seiniškiai pirmą kartą išgirdo pamokslą lietuvių kalba.

Pasak vyskupo Prano Būčio, Juozapas Antanavičius „gyveno labai geru su gubernatoriumi“, bet rėmė „Žiburio“ draugijos veiklą ir „Šaltinio“ spausdinimą. Patsai netgi rašė straipsnius, tačiau savo sosto po mirties nenorėjo atiduoti bet kam. Dar būdamas vyskupas, jis sparčiai ieškojo tinkamo žmogaus, kuris jį galėtų pakeisti. 1910 m. šiam darbui paskirtas Antanas Karosas, kurio tautinė savimonė padėjo plėstis lietuvių veiklai.

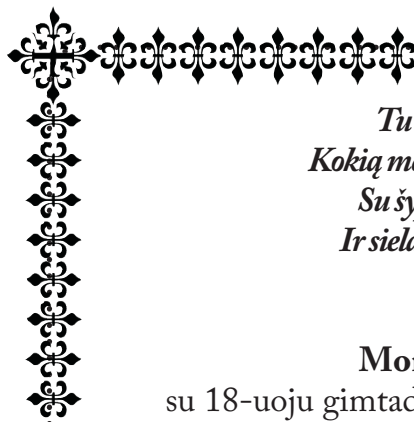
Seminarijoje daug kunigų padėjo vystyti lietuviškajam pagrindžiui. Deja, padėtis pasunkėjo, kai į valdas atėjo Romualdas Jalbžykovskis. Jis, pasinaudodamas savo valdžia,

padidino lenkų klierikų svarbą. Vienais metais suklastojo stojamųjų egzaminų atsakymus, kad pirmą kartą seminarijos istorijoje būtų priimta daugiau lenkų nei lietuvių. Apie tai yra rašęs Feliksas Bartkus. Antanas Karosas suprato, jog su Jalbžykovskiu teks sunkiai kovoti.

Nors Seinų kunigų seminarijoje gyvenimas buvo gan įtemptas, tautinė kova nesumažino mokymo lygio. Seminarija išauklėjo ne vieną Lietuvos inteligentą. Tai Vincas Mykolaitis-Putinas, Juozas Laukaitis, Vincas Kudirka ir kt. 1915 m. seminarija patyrė smūgį – dėl Pirmojo pasaulinio karo rektorai jos veiklą nutraukė. 1919 m., kilus lietuvių ir lenkų konfliktui, teko Seinų kunigų seminariją uždaryti. Šiandien, po 190 metų, beliko tik seni mūrai, atmintis ir pagarba tiems, kurie stengėsi palaikyti lietuviybę.

Šaltiniai:

1. *Algimantas Katilius „Seinų kunigų seminarija XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje: klierikų tautinės tapatybės klausimas“*
2. *Scholastika Kavaliauskienė „Seinų kunigų seminariją prisiminus“*
3. *Petras Maksimavičius „Seinų kunigų seminarija“*

*Tu liki visada tokia,
Kokią mes mylim ir pažįstam –
Su šypsena gera, jaukia
Ir siela, sklidina jaunystės.*

Sveikiname
Moniką Valinčiūtę
su 18-uoju gimtadieniu ir linkime viso, kas gera
ir gražu, kas atveria duris į gyvenimo laimę
ir džiaugsmą.

Grigučių šeima

**ISTORIJS PAVELDO KONFERENCIJA
IR „JOTVINGIŲ KRAŠTO“ METRAŠČIO (8 TOMO) SUTIKTUVĖS**

2016 m. gruodžio 10 d. Punske

Programoje:

8.40 val. – Lietuvos partizanų Jurgio Krikščiūno-Rimvydo ir jo adjutanto Vytauto Prabulio-Žaibo pagerbimas jų žuvimo vietoje. Dalyvaus Punsko vokalinis ansamblis „Tėviškės aidai“ (vadovas Gediminas Kraužlys). Autobusas, pastatytas prie Punsko valsčiaus pastato, išvyks į Šlynakiemį 8.20 val.

9.30 val. – Istorijos paveldo konferencija Punsko savivaldybės salėje:

1. Teklės Pauliukonytės-Kalvinskienės knygos „Buvau partizanų ryšininkė“ pristatymas
2. Kęstutis Žemaitis *Petras Dvaranauskas – kunigas ir visuomenės veikėjas*
3. Elvyra Biliūtė-Aleknavičienė *Motiejaus Gustaičio asmenybės šviesa*
4. Benjaminas Kaluškevičius „*Knygnešys IV*“ – knygos pristatymas
5. Artūras Svarauskas *Justino Staugaičio politinės veiklos fragmentai Nepriklausomoje Lietuvoje 1918–1926 m.*
6. Sigitas Birgelis *Seinų „Šaltinio“ spaustuve Suvalkų krašto leidybos kontekste*
7. Scholastika Kavaliauskienė *Navasodų kaimo pokario tragedijos*
8. Irena Marcinkevičienė *Punsko Kovo 11-osios licėjus*

Konferencijos metu bus atidaryta paroda, skirta Seinų „Šaltinio“ spaustuvės 110-mečiui.

Kviečiame dalyvauti.

Gruodžio 10 d. **Julija Jankauskienė** iš Didžiulių kaimo švęs 90-ąjį gimtadienį, o gruodžio 15 d. **Michalina Berneckienė** iš Skarkiškių kaimo švęs 80-ąjį gimtadienį.

*Prabėgo metai tarsi rūkas kloniais,
Tarsi daina vakarė sutemų.
Nuskriejo jie tarytum pienės pūkas,
Pribarstė plaukus žiedlapių baltų.
Jų buvo ir prasingų, ir laimingų,
Jų buvo tarsi akmenys sunkių,
Todėl šiandieną iš širdies Jums linkim
Dar daug sveikatos ir gyvenimo metų ilgų.*

Mielos mamos, močiutės, uošvės,
Jus nuoširdžiai sveikina ir geros sveikatos bei dar daug džiugių,
saulėtų gyvenimo metų linki

Vaikai ir anūkai su šeimomis

**PARDUODAME
AKMENS ANGLĮ**

patraukliomis kainomis.

Perkant daugiau kaip 4 tonas
tonos kaina 550 zl.

Juozas Zubavičius,
Seinai,
Konarskio g. 4

Tel. 606 459 579,
87 5173 137

Lietuvos žiniasklaida

2016 11 10 – 11 22

Vienus nudžiuginę, kitus nu-
liūdinę rinkimai į Seimą
baigėsi, tačiau politinis gy-
venimas šalyje ir toliau kunkuliavo,
dabar jau pačiame parlamente. Pra-
dėtos formuoti koalicijos, komisijos,
Seimo vadovybė. O čia vėl – intrigos,
paskalos, netikėtumai.

Seimo Pirmininku be didesnių proble-
mų išrinktas Ramūno Karbauskio
vadovaujamos Lietuvos valstiečių ir
žaliųjų sąjungos (LVŽS) narys profes-
orius Viktoras Pranckietis. Be keblu-
mų rinkti ir 4 parlamento pirmininko
pavadootojai. Beje, jų naujojo Seimo
nutarimu bus ne 7, o 5, ir jiems ne-
priklausys automobilis su vairuotoju.
Tačiau balsuojant dėl laikinai Vyriau-
sybei tebevadovaujančio socialdemo-
kratų vadovo Algirdo Butkevičiaus
daugelį nustebino balsavimo rezul-
tatai. Politiką palaikė tik 66 Seimo
nariai, prieš buvo 53 parlamentarai ir
dar 14 tautos atstovų balsuodami su-
silaikė. Tam, kad A. Butkevičius būtų
išrinktas, balsavusiųjų „prieš“ ir susi-
laikiusiųjų negalėjo būti daugiau nei
balsavusiųjų „už“.

„Būtent A. Butkevičius sulaukė
daugiausia kritikos. Tiesa, kritika-
vo labiausiai politikai iš opozicijos,
bet akivaizdu, kad už socialdemo-
kratų lyderį nebalsavo dalis social-
demokratų arba koalicijos partnerių
– valstiečių žaliųjų – frakcijos atsto-
vų. Kas tuomet nutiko? „Nepakako
balsų. Buvo sutarimas, bet, matyt,
nepakankamai atsakingai balsavo.
Įtariame, kad ir partnerių balsų trū-
ko. Nes suskaičiavus balsus išėitų,
kad beveik visa mano frakcija turėjo
nebalsuot. Taip būti negali“, – žur-
nalistams aiškino socialdemokratų
frakcijos seniūnė Irena Šiaulienė.

Kad A. Butkevičiui galėjo pritrūkti
būtent bendrapartiečių social-
demokratų balsų, delfi.lt rašė Eglė
Samoškaitė straipsnyje „Akibroks-
tas A. Butkevičius: slapti priešai ir
netikri draugai“. „Iš pačių socialde-
mokratų frakcijos taip pat pakanka
žmonių, kurie turi pagrindo nebal-
suoti už A. Butkevičių. Pavyzdžiui,
Algirdas Sysas, Julius Sabatauskas ir
Andrius Palionis. Šie žmonės buvo
socialdemokratų derybinės grupės
su Valstiečių ir žaliųjų sąjunga nariai.
Jie buvo labai nemaloniai nustebinti,
kai viduryje susitikimo su valstiečiais
žaliaisiais suprato, jog A. Butkevi-
čius ir I. Šiaulienė jau buvo susitikę
su LVŽS pirmininku R. Karbauskiu
bei aptarė, kad socialdemokratai at-
sisako vadovauti Socialinės apsaugos
ir darbo ministerijai, mainais į Ūkio
ministerijos kuravimą.“

Valdančiąją koaliciją sudaro 78
Seimo nariai. Tai reiškia, kad iš val-
dančiųjų už A. Butkevičių galėjo
nebalsuoti 12 Seimo narių. Pasa-
kyti, kas kaip balsavo, neįmanoma,
nes balsavimas yra slaptas. Tačiau,
„Lietuvos ryto“ žiniomis, partijos
vedlys bendražygiams leido suprasti
žinantįs šešis išdavikus. „Kas jie to-
kie, A. Butkevičius garsiai neįvardijo,
bet neslėpė turintis žinių, kad prieš
jo kandidatūrą vienas frakcijai nepri-
klausančias socialdemokratas agitavo
net „valstiečius“.

„Tai – politinio pasitikėjimo klau-
simas. Jeigu vertintume balsavimo
rezultatus, turbūt jo nėra“, – pripaži-
no A. Butkevičius. Socialdemokratų
lyderis tvirtino dar neapsisprendęs,
ar antrą kartą sieks vicepirmininko
pareigų: „Dabar, kol būsiu laikinuoju
premjeru, tikrai svarstysiu. Frakcija

siūlė kandidatuoti, bet aš aiškiai pa-
saciau, kad kol kas neapsisprendžiau,
ar dalyvausiu Seimo pirmininko pa-
vadootojo rinkimuose“, – kalbėjo lai-
kinasis Vyriausybės vadovas.

Tačiau kai kurie socdemai „Lie-
tuvos rytui“ užsiminė, kad tai buvo
perspėjimas politikui nemėginti iš-
likti partijos pirmininko poste. Mat
nemaža dalis socialdemokratų neat-
meta, kad, nepaisant viešų patikini-
mų nesiekti šio posto, tokių ambicijų
A. Butkevičius vis dar turi.“

Tuo metu LRT televizijos laidoje
„Dėmesio centre“ dalyvavusi kon-
servatorė Irena Degutienė, beje, pati
išrinkta viena iš Seimo Pirmininko
pavadootojų, apie šią situaciją sakė:
„Manau, socialdemokratai neteisini-
gai pasiūlė į Seimo vicepirmininko
postą siūlydami A. Butkevičių. Ir da-
bar, po tokio fiasko, jeigu galima taip
nuoširdžiai pasakyti, A. Butkevičiaus
vietoje aš niekada daugiau nesutik-
čiau, kad mano kandidatūra būtų ke-
liama. Taip pat reikia nepamiršti, kad
socialdemokratai šiuose rinkimuose
stipriai pralaimėjo, žmonės balsavo
taip, kad ši partija tik per valstiečių ir
žaliųjų malonę tapo koalicijos partne-
riais. Nesuprantu, kaip patyręs politi-
kas gali taip elgtis ir užsispyrus norėti
užimti postą, į kurį jo neišrinko.“

Nemalonumų teko patirti ir rin-
kimus laimėjusios LVŽS vadovui
R. Karbauskiui. Jis politinių opo-
nentų ir kai kurių žurnalistų ne kar-
tą buvo kaltinamas verslo ryšiais su
Rusija.

O, kaip rašė delfi.lt, viena iš tie-
siogių neįvardintų priežasčių, kodėl
konservatoriai nenorėjo koalicijos su
LVŽS, galėjo būti jų turima informa-
cija iš Ukrainos saugumo tarnybos

apie R. Karbauskį.

Apie tokios informacijos egzistavimą portalui anksčiau yra užsiminęs ir vis dėlto už koaliciją su LVŽS pasisakęs konservatorius Žygimantas Pavilionis, kuris, tiesa, manė, kad tokia pažyma per Ukrainą atėjus iš Rusijos.

Šįkart delfi.lt paskelbė į lietuvių kalbą išverstą minėtą pažymą. „Dokumente, kurio autentiškumo patvirtinti neįmanoma, teigiama, kad R. Karbauskis, kurio slapyvardis neva buvo Karabasas, turėjo nuolatinis kontaktus su trimis Rusijos Užsienio žvalgybos (SVR) pareigūnais.

Šioje informacijoje sakoma, kad R. Karbauskis įėjo į Europos žydų kongreso prezidento, Kremlui artimo V. Kantoro, agentūrinę grupę, dirbusią Rusijos spectarnyboms. Rusijos ir Izraelio pilietybes turintis V. Kantoras su R. Karbauskiu siejamas per įmonę „Acron“ („Akron“). „Agrokonzernas“ (R. Karbauskio įmonė) iš „Acron“ importuoja amonio salietrą ir karbamidą.

Teigiama, kad V. Kantoro grupės Vakarų Europai ryšio karininku iš SVR pusės ilgą laiką buvo Vladimiras Krackievičius, o su juo R. Karbauskis nuolat susitikdavo Berlyne ir Ciuriche“, – rašė portalas.

Seimo nariai iš skirtingų politinių stovyklų visa tai vadino provokacija. Tuo metu pats LVŽS vadovas žiniasklaidai visus minimus atvejus vadino absurdu nuo A iki Z. Portalui 15 min.lt jis teigė, kad pažymoje pateikti faktai lengvai paneigiami. Jis sako niekada nebuvęs miestuose, kuriuose neva nuolatos vyko susitikimai, ir nepažįsta minimų žmonių. Visa tai laužta iš piršto.

„Ukrainos specialiosios tarnybos tiesiog negalėtų duoti tokios pažymos. Aš kreipsiuosi į teisėsaugos institucijas, prašydamas išsiaiškinti, kas tai sukūrė“, – teigė R. Karbauskis. Pasak jo, keista, kad pažyma atsirado politinių oponentų rankose, o ne pas pareigūnus, turinčius tirti šią informaciją. „Ši pažyma atsirado pas

konservatorius. Pirmą kartą apie tai išgirdau iš jų. Andrius Kubilius yra dirbęs Ukrainoje, turi pažinčių, galbūt buvo sugalvotas toks žingsnis. Neturiu įrodymų, bet viskas dėliojasi taip. Šios pažymos neturi jokia institucija. Tai žinau tiksliai. Ji tiesiog vaikšto po politikų rankas ir dabar buvo atiduota žurnalistams. Niekada gyvenime neturėjau jokių kontaktų su Rusijos specialiosiomis tarnybomis. Rusijoje esu buvęs prieš 25 metus. Kai ašisprendžiau dalyvauti politikoje, niekada nevažiavau į Rusiją“, – 15 min.lt kalbėjo parlamentaras.

Apie paviešintą pažymą su R. Karbauskiu kalbėta „Lietuvos ryto“ televizijos laidoje „Lietuva tiesiogiai“. Į laidos vedėjos pastebėjimą, kad kol R. Karbauskio verslai bus susiję su Rusija, tol jam bus tai prikišama, LVŽS vadovas atsakė: „Esu sakęs teisme, kad tik labai maža dalis mano verslo yra kažkaip susijusi su Rusija. Verslas yra visiškai orientuotas į Vakarų. Jei sakoma, kad visi verslai, kurie turi kažkokį sąryšį su Rusija, Baltarusija ar Ukraina, yra būtinai prorusiški – labai norėčiau gauti informaciją, su kokiomis įmonėmis nereikia dirbti. Tegu duoda informaciją, mes, visi Lietuvos verslai, tikrai nedirbs nei su viena

įmone, kuri keltų kažkokią abejonę, sąsajas. Aš, kaip ir daugelis Lietuvos verslininkų, neturiu jokio intereso rizikuoti savo reputacija.“

Atsakydamas į klausimą „Kam konservatoriams reikalingas priešas R. Karbauskio asmenyje?“, R. Karbauskis teigė: „Tikriausiai tai pirmą reakcija į rinkimų rezultatus, jie nuvylė konservatorių partijos vadovybę. Manau, kad jie visą laiką savo rinkėjams bando įrodyti, kodėl negali būti koalicijoje su „valstiečiais“. Tam naudojami įvairūs būdai, pažyma, kurios jie dabar kratosi.“ O patys konservatoriai, anot 15 min.lt, kratosi šios pažymos ir teigia, kad jos nėra akyses matę. Rusijos specialiųjų tarnybų darbą puikiai išmanantis parlamentaras Arvydas Anušauskas teigė, kad slaptos pažymos taip neišdavinėjamos. Kitas konservatorius Ž. Pavilionis taip pat teigė, kad frakcijoje niekada nekalbėta apie šias pažymas, su jomis susipažinti progų nebuvo ir jis nežinąs, iš kur jos galėjo atsirasti. Valstybės saugumo departamentas portalui patvirtino, kad nėra gavęs jokių pažymų iš užsienio valstybių ir informacijos apie R. Karbauskio ryšius su Rusijos specialiosiomis tarnybomis neturi.

Lapkričio 13 dieną vyko

XVIII Lenkijos lietuvių draugijos Suvažiavimas, kurio metu LLD pirmininku išrinktas Algirdas Vaicekuskas.

Į LLD valdybą išrinkti šie asmenys:

Irena Gasperavičiūtė – LLD valdybos vicepirmininkė,
Petras Maksimavičius – LLD valdybos vicepirmininkas,
Dalia Astrauskienė – LLD valdybos sekretorė,
Danutė Valukonytė – LLD valdybos narė,
Irena Marcinkevičienė – LLD valdybos narė,
Jonas Vydra – LLD valdybos narys.

Sveikiname ir linkime sėkmingos veiklos!!!